

Integrirani dan iz Prirode i društva: Povijesne osobe Brodsko-posavske županije

Bubalo, Antonia

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:112574>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Antonia Bubalo

**INTEGRIRANI DAN IZ PRIRODE I DRUŠTVA:
POVIJESNE OSOBE BRODSKO-POSAVKE ŽUPANIJE**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij

**INTEGRIRANI DAN IZ PRIRODE I DRUŠTVA:
POVIJESNE OSOBE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Zavičajna povijest
Mentor: prof. dr. sc. Damir Matanović
Sumentor: prof. dr. sc. Irella Bogut
Studentica: Antonia Bubalo
Matični broj: 2732
Modul: A

Osijek, rujan, 2022.

Emocija je previše, a riječi premalo...

Neizmjereno veliko hvala mojem mentoru, prof. dr. sc. Damiru Matanoviću i sumentorici prof. dr. sc. Irelli Bogut, na nesebičnoj pomoći, savjetima i dostupnosti prilikom pisanja diplomskoga rada.

Najveće hvala mojoj majci koja je bila i ostala najveća podrška i najveći oslonac. Hvala ti što si me učinila velikom osobom i napravila da postanem točno ovo što danas jesam! Hvala ti što si ustrajala i vjerovala u mene. Hvala ti na nesebičnosti i požrtvovnosti u svim danima mogega života. Hvala mojem tati koji sigurno s ponosom i radosti gleda odozgo. Hvala mojim sestrama koje su me bodrile, ohrabrivale i bile uz mene.

Zahvaljujem svojim prijateljicama Josephine K. i Ani G. koje su me podržavale, nesebično dijelile sve savjete tijekom, ali i nakon studiranja. Posebna zahvala mojoj nesebičnoj prijateljici Andreji R. S. – ti znaš zašto! Hvala mojoj Martini F. s kojom nisam dijelila fakultetske klupe, ali podrška koju mi svakodnevno ulijeva nemjerljive je vrijednosti. Hvala mojoj Ivi G. koja mi je dijelila svoje savjete i bila od velike pomoći.

Zahvaljujem se i jednoj posebnoj osobi, mojem Sebastijanu, bez kojeg bi sve bilo puno teže. Hvala ti za ljubav, beskonačnu podršku, strpljenje, motivaciju i vjeru u mene!

A sada, bravo za mene. Bravo za sve što je stiglo i što će tek stići kao nagrada. Hvala za sitne, ali važne korake. Bravo, i hvala što nisam odustala. Bravo što sam vjerovala u sebe. Bravo i kad nisam. Bravo za ljubav i nježnost prema sebi. Bravo, jer sve sam ovo zaslužila. Ovo nije kraj, već početak življenja života punim plućima. Hvala Njemu na svemu!

SAŽETAK

Danas se pred ljudima nalazi veliki izazov, očuvati prirodu ili pobirati plodove svog uništavanja i iskorištavanja prirode. Kako bi donijeli pravu odluku te znali djelovati, važno je od malih nogu obrazovati ljude o značaju prirode i njezinu suodnosu sa društvom. Učenje nastavnog predmeta Priroda i društvo priprema učenika za ono što ga čeka i pomaže mu da shvati svoju okolinu. Tek kada učimo o prirodi i društvu, možemo se nadati da ćemo imati, kao što De Zan navodi, *život u suglasju s prirodom*. Integrirano poučavanje definira se kao planiranje i organiziranje poučavanja u kojem se međusobno povezuju različite discipline, područja i predmeti, s ciljem postizanja dubokog razumijevanja određenog sadržaja. Za potrebe diplomskoga rada proveden je integrirani dan, sa središnjom temom *Povijesne osobe Brodsko-posavske županije*, u kojem su sudjelovali učenici u kombinaciji 3. i 4. razreda Osnovne škole „Vladimir Nazor“, Područna škola Donja Bebrina. Krajnji rezultat rada, knjižice *Instagram profili* povijesnih osoba pridonijeli su ostvarenju cilja ovoga rada – predstaviti svim učiteljima primjer jedne teme integriranog dana, predložiti različite aktivnosti te na kraju i prikazati neke povijesne osobe Brodsko-posavske županije.

Ključne riječi: nastavni predmet Priroda i društvo, metodika nastave Prirode i društva, udžbenici iz Prirode i društva, integrirani dan, povijesne osobe Brodsko-posavske županije

SUMMARY

People face a great challenge today, to preserve nature or reap the fruits of their destruction and exploitation of nature. In order to make the right decision and know how to act, it is important to educate people from a young age about the importance of nature and its relationship with society. Studying the subject Nature and Society prepares the student for what awaits him and helps him understand his environment. Only when we learn about nature and society can we hope to have, as De Zan states, a life in harmony with nature. An integrated teaching is defined as planning and organizing teaching in which different disciplines, areas and subjects are interconnected, with the aim of achieving a deep understanding of a certain content. For the purposes of the diploma thesis, an integrated day was held, with the central theme of Historical Persons of Brod-Posavina County, in which students in a combination of 3rd and 4th grade of "Vladimir Nazor" Elementary School, Donja Bebrina Regional School participated. The end result of the work, the booklets and Instagram profiles of historical figures contributed to the achievement of the goal of this work - to present to all teachers an example of one theme of an

integrated day, to propose different activities and, at the end, to present some historical figures of Brod-Posavina County.

Key words: Science and Social Studies subject, Science and Social Studies teaching methodology, Science and Social Studies textbooks, integrated day, historical figures of Brod-Posavina County

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. NASTAVNI PREDMET PRIRODA I DRUŠTVO	2
2.1. Metodika nastave Prirode i društva	3
3. POVIJEST U NASTAVI PRIRODE I DRUŠTVA	5
3.1. Analiza udžbenika Prirode i društva i povijesni sadržaji	7
3.2. Povijesne osobe Brodsko-posavske županije	13
3.2.1. Ivana Brlić Mažuranić	14
3.2.2. Ivan Meštrović	17
3.2.3. Mia Čorak Slavenska	20
3.2.4. Dragutin Tadijanović	24
4. INTEGRIRANO POUČAVANJE	28
4.1. Oblici integriranog poučavanja	29
4.1.1. Korelacija	29
4.1.2. Tematsko poučavanje	30
4.1.3. Projekt	30
5. KORACI I POSTUPCI U PLANIRANJU I PROVEDBI INTEGRIRANOG DANA	32
6. INTEGRIRANI DAN: POVIJESNE OSOBE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE	34
7. ZAKLJUČAK	39
LITERATURA	39
PRILOZI	42

1. UVOD

Historia est magistra vitae. Za povijest se kaže da je učiteljica života jer nas povijesne činjenice uče prosuđivanju prošlih, sadašnjih i budućih događaja.

Primarni cilj ovog rada jest predstaviti svim učiteljima primjer jedne teme za integrirani dan, predložiti različite aktivnosti te na kraju i prikazati neke povijesne osobe Brodsko-posavske županije. Iako integrirani dan podrazumijeva korelaciju nekoliko nastavnih predmeta, u radu će ipak biti naglasak na nastavi Prirode i društva te povijesnim sadržajima u istom predmetu jer sama tema integriranog dana proizlazi iz nastavnih sadržaja Prirode i društva.

Kao što i sam naziv diplomskoga rada govori, obrađivat će se najprije kratki razvoj ideje o uvođenju nastave Prirode i društva u školu te metodika nastave Prirode i društva. Govorit će se i o postupcima spoznavanja povijesno-društvenih sadržaja u nastavi Prirode i društva te o upoznavanju povijesno-društvene prošlosti domovine Hrvatske kroz život i djelo poznatih povijesnih osoba Brodsko-posavske županije. Učenici će duh povijesti osjetiti nizom različitih aktivnosti koji će se provesti kroz jedan integrirani dan.

Nedostatak materijala za provedbu integriranog dana na povijesnu temu u nastavi Prirode i društva potaknuo me da pišem upravo o tome i pružim i sebi, a i svojim budućim kolegama mogućnost provedbe jednog takvog dana s učenicima nižih razreda korištenjem materijala Kao što i sam naziv diplomskoga rada govori, obrađivat će se najprije kratki razvoj ideje o uvođenju nastave Prirode i društva u školu te metodika nastave Prirode i društva. Govorit će se i o postupcima spoznavanja povijesno-društvenih sadržaja u nastavi Prirode i društva te o upoznavanju povijesno-društvene prošlosti domovine Hrvatske kroz život i djelo poznatih povijesnih osoba Brodsko-posavske županije. Učenici će duh povijesti osjetiti nizom različitih aktivnosti koji će se provesti kroz jedan integrirani dan.

koje sam sama priredila. Povijesne osobe koje će se spominjati u radu bitan su dio kulturne i povijesne baštine grada Slavonskoga Broda i kao takvi se trebaju spominjati u obradi povijesnih tema u razrednoj nastavi.

2. NASTAVNI PREDMET PRIRODA I DRUŠTVO

Odavno smo spoznali da postoji neraskidiva veza između prirode i čovjeka. Čovjek je od svojih početaka ovisio o prirodi, ona mu je bila stanište i izvor hrane, bila i ostala do danas. Mi smo dio prirode, ali isto tako u svakome od nas nalazi se komadić te prirode. Sve što kao društvo činimo (ili još gore ne činimo) utječe na prirodu i mijenja je, ali direktno utječe na nas i kvalitetu života koji živimo. U toj ovisnosti prirode i društva vrijedi pravilo: ono što pružaš, dobiješ natrag.

Danas se pred ljudima nalazi veliki izazov, očuvati prirodu ili pobirati plodove svog uništavanja i iskorištavanja prirode. Kako bi donijeli pravu odluku te znali djelovati, važno je od malih nogu obrazovati ljude o značaju prirode i njezinu suodnosu sa društvom. Učenje nastavnog predmeta Priroda i društvo priprema učenika za ono što ga čeka i pomaže mu da shvati svoju okolinu. Tek kada učimo o prirodi i društvu, možemo se nadati da ćemo imati, kao što De Zan navodi, *život u suglasju s prirodom*.

Nastavni predmet Priroda i društvo prvi se put javlja u 18. stoljeću, nastojanjima pedagoga da se u nastavu uvedu stvarni nastavni predmeti (prirodoslovlje, zemljopis i povijest). Tijekom godina mijenjao se i naziv predmeta, a od 1972. koristi se naziv *Priroda i društvo* koji se zadržao u nastavnim planovima do danas. Nastavni predmet Priroda i društvo sastavni je dio nastavnog plana i programa osnovne škole u Republici Hrvatskoj.

Prema Kurikulumu (2019), *interdisciplinaran je nastavni predmet koji integrira znanstvene spoznaje prirodoslovnoga, društveno-humanističkoga i tehničko-informatičkoga područja*. Nastavni predmet Priroda i društvo uči se i proučava u prva četiri razreda osnovne škole, a svojim konceptima usko je povezan s drugim nastavnim predmetima, međupredmetnim temama i područjima kurikuluma.

Odgojno-obrazovni ciljevi Prirode i društva ostvaruju se četirima konceptima koji se međusobno prožimaju: *Organiziranost svijeta oko nas, Promjene i odnosi, Energija i Pojedinac i društvo*. (Kurikulum nastavnoga predmeta Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, 2019)

2.1. Metodika nastave Prirode i društva

Interdisciplinarno područje koje proučava zakonitosti i unapređuje odgojno-obrazovni proces u nastavi Prirode i društva jest metodika Prirode i društva. Kroz metodiku dobivamo temeljna znanja i vještine za provođenje nastave Prirode i društva.

Prema Kurikulumu za nastavni predmet Priroda i društvo (2019), znanja, vještine i stavovi stečeni u nastavnom predmetu Priroda i društvo omogućavaju učeniku bolje razumijevanje svijeta koji ga okružuje, lakše snalaženje u novim situacijama u prirodnome i društvenome okruženju te donošenje odluka za osobnu dobrobit, dobrobit zajednice i prirode. Učenjem o domu, obitelji te lokalnoj i široj zajednici, učenik sustavno izgrađuje osobni, kulturni i nacionalni identitet te istodobno razvija osjetljivosti za druge i cjelokupno životno okruženje.

De Zan (2009) navodi kako nastava Prirode i društva počiva na sljedećim načelima:

Načelo zavičajnosti. Nastava Prirode i društva povezuje se s učeničkim okruženjem te se stvara prostorna i vremenska bliskost. Kako učenik širi spoznaju, tako se širi njegov zavičaj od naselja, preko okolice, zavičajne mikroregije do domovine.

Načelo cjelovitosti. Prema kojemu učenici svoje okruženje spoznaju cjelovito i sveobuhvatno. Cjelovitost u nastavi Prirode i društva nastoji odraziti jedinstvo pojava u školi, roditeljskom domu, okolišu, zavičaju i domovini.

Načelo primjerenosti. Od učitelja traži da određuju nastavne metode i sredstva te da svakoj temi pristupaju na način primjeren uzrastu učenika.

Radi **načela egzemplarnosti**, uvijek se učenicima pruža primjer koji će najbolje razumjeti.

Zahvaljujući **načelu logičke povezanosti**, sadržaji koji se stavljaju pred učenika slažu se poput mozaika i tako se osigurava sustavnost znanja.

Načelo aktualnosti nastave usmjerava učitelje da sadržaje obrađuju prigodno, prateći događanja u društvu, blagdane i praznike. Isto tako učitelji moraju biti ukorak s vremenom i tehnologijom, a uz to je usko vezano i sljedeće načelo.

Načelo interesa učenika, čiji je cilj zadovoljiti osobne interese učenika i to dodatnim sadržajima te prilagođavanjem vrsta aktivnosti. Društvene pojave u tehničkom i znanstvenom smislu uvjetuju promjene, a s obzirom na to da se nastavni program minimalno mijenja, učitelji su ti koji osuvremenjuju sadržaje.

I na kraju, **načelo korelacije sadržaja** koje omogućuje povezivanje znanja te sprječava nepotrebno ponavljanje istih sadržaja u različitim predmetima.

Kada se govori o važnosti nastavnoga predmeta Priroda i društvo, De Zan navodi da je potrebno uzeti u obzir doprinos koji nastava pruža u razvoju učenika, a vrijednost nastave vidljiva je iz razlike između onoga što dijete zna o okruženje u kojem živi prije polaska u školu i onoga što je učenik spoznao nastavom Prirode i društva.

Kao i svaka znanstvena disciplina, i metodika nastave Prirode i društva ima svoj ustroj – uzajamno povezane metodičke pojmove, a kao posebno važni ističu se temeljni, posebni i pojedinačni pojmovi. *Temeljni pojmovi metodike nastave Prirode i društva jesu: predmet i zadaća metodike, metodologija metodike, nastavni predmet priroda i društvo u osnovnoj školi, sadržaji nastave, pedagoško-psihološko-didaktička utemeljenost nastave, spoznajni procesi u nastavi, specifičnosti nastavnoga procesa u nastavi prirode i društva, uvođenje učenika u početno prirodoslovlje, prostor i snalaženje u njemu, poimanje vremena i snalaženje u njemu, materijalno-tehnička osnova nastave, socijalni-oblici rada, nastavne metode, strategije i njihova primjena u nastavi, izvanučionička nastava, pripremanje učitelja za nastavu, vrednovanje rezultata rada, izvannastavna aktivnost, dodatna i dopunska nastava u nastavi Prirode i društva.* (De Zan, 2005:16)

Zadaća metodike nastave Prirode i društva je stručno-metodičko osposobljavanje za kritičko promišljanje nastavnoga predmeta Prirode i društva, ostvarivanje zadaća spoznavanjem nastavnih cjelina, tema i jedinica iz njegova programa u osnovnoj školi i vrednovanje toga rada, odnosno izrada sustava temeljnih znanja iz nastave Prirode i društva koji učitelji pruža velike mogućnosti za njegov stvaralački rad u odgoju i obrazovanju tijekom nastave Prirode i društva. De Zan ističe četiri temeljna zadatka: povijesni, teorijski, praktični i istraživački zadatak.

Predmet Priroda i društvo kompleksan je i interdisciplinaran nastavni predmet te su njegovi sadržaji birani iz prirodnih znanosti (fizike, kemije, biologije, zemljopisa), iz društvenih znanosti (povijesti, sociologije, logike), iz nekih posebnih sadržaja (odgoja za zaštitu okoliša, prometne kulture, humanih odnosa među spolovima i sl.) i iz pedagoških znanosti (didaktike, opće pedagogije, komparativne pedagogije, povijesti pedagogije, metodologije pedagoških istraživanja).

3. POVIJEST U NASTAVI PRIRODE I DRUŠTVA

Za povijest se kaže da je učiteljica života (magistra vitae) jer nas razvoj povijesnih činjenica upućuje na metodu kako ćemo prosuđivati postanak i značenje prošlih, sadašnjih i budućih događaja. (De Zan, 2005:201). Poseban doprinos u nastavi domovinske povijesti ostavio je S. Basariček koji je isticao važnost istraživanja povijesti zavičaja i povezivanje iste sa širokom narodnom povijesti. (De Zan, 2005)

Povijesni sadržaji prisutni su u svim programima razredne nastave, a između ostalih zadataka nastave Prirode i društva nalaze se i ovi:

- učenici će razlikovati sadašnjost, prošlosti i budućnost,
- upoznati najvažnije događaje iz povijesti svog zavičaja i domovine Republike Hrvatske.

Tijekom nastave Prirode i društva u mlađim se razredima spoznaju povijesni sadržaji nepotpuno, za razliku od starijih razreda u kojima se izvodi sustavna nastava povijesti.

Od povijesnih sadržaja u nastavi prirode i društva uče o vremenu (dan, doba dana, odnos jučer, danas, sutra, tjedan, dani u tjednu i godišnja doba), vremenskoj crti (desetljeća, stoljeća, tisućljeća), mjerenju trajanja vremena (jedinica za vrijeme – sat). Spoznaju sadržaje o prošlosti domovine Hrvatske te se obrađuju različite prigodne teme (blagdani, obljetnice), povijesne slike i razvojne teme (razvojno promatraju neku pojavu određujući vrijeme i prilike u kojima je nastala, prikazati etape razvoja, upoznati suvremeno stanje te predvidjeti daljnji razvoj).

U razvoju povijesne nastave poznato je **pet rasporeda nastavnog gradiva**, a u razrednoj se nastavi predlaže kombiniranje različitih rasporeda ovisno o psihičkim sposobnostima učenika te njihovoj dobi. Treba birati sadržaje iz prošlosti zavičaja i domovine koji će ih zanimati i koji su im bliski i zanimljivi.

Spomenuti rasporedi nastavnog gradiva su:

Kronološko-progresivni. Polazi od najstarijih događaja kronološkim redosljedom do sadašnjosti.

Regresivni. Polazi od sadašnjosti koja je bliža učeniku prema bližoj, a zatim i daljoj prošlosti.

Regresivno-progresivni. Polazi od sadašnjosti i ide u prošlosti, a zatim se progresivno vraća iz prošlosti u sadašnjost.

Biografski raspored. Zahtijeva da se povijesni događaji okupljaju oko pojedinih povijesnih osoba. Na učenika te dobi posebno utječu pojedince povijesne osobe i to valja iskoristiti.

Kalendarski raspored. Nastavne sadržaje obrađuje po danima kada su se važni događaji zbili. No, ovim rasporedom mogu se obrađivati prigodne teme, primjerice Dan neovisnosti, Praznik rada i slično. Nikako ne sve nastavno gradivo iz povijesti.

U prvom i drugom razredu sadržaje prošlosti spoznajemo u obliku prigodnih tema. U trećem uz prigodne teme učenici spoznaju povijesne slike i povijesni prikaz društvenih i prirodnih pojava iz zavičaja. A u četvrtom razredu uz sve navedeno, učenici društvene i prirodne pojave promatraju s povijesnog stajališta.

Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Prirode i društva u prvom, drugom i trećem razredu propisuje 70 sati Prirode i društva, dok je u četvrtom razredu satnica povećana na 105 sati godišnje (3 sata tjedno).

U tablici ispod mogu se vidjeti povijesni pojmovi iz nastavnog plana i programa te njihova raspoređenost po razredima.

Tablica 1. Povijesni pojmovi iz Nastavnog plana i programa Prirode i društva (Bukovac, 2018 : 21)

POVIJESNI POJMOVI			
1.razred	2.razred	3.razred	4.razred
- blagdani	- kulturne ustanove - blagdani - praznik	- lenta ili crta vremena - kulturno – povijesni spomenici zavičaja	- Hrvati - kršćanstvo - povijest - spomenici UNESCO-a - samostalna država - neovisna država - Domovinski rat - Europska unija - simbol - zastava - grb - himna - hrvatska kuna - kulturno – povijesni spomenici

3.1. Analiza udžbenika Prirode i društva i povijesni sadržaji

S obzirom na to da sam praktični dio rada provodila u dvorazrednoj kombinaciji trećeg i četvrtog razreda, u nastavku ću izdvojiti nastavne jedinice za ta dva razreda te ću među njima podebljano označiti one koje su vezane uz povijest.

Za analizu nastavnih tema koristila sam udžbenik koji koriste učenici i učiteljica u školi u kojoj sam provela dan.

Letina, A., Kisovar Ivanda, T., Brajčić, Z. (2022). *Istražujemo naš svijet 3*, udžbenik prirode i društva u trećem razredu osnovne škole. Zagreb. Školska knjiga

Udžbenik *Istražujemo naš svijet 3* obuhvaća sljedeće nastavne teme i jedinice:

Tablica 2. Nastavne cjeline i jedinice iz udžbenika *Istražujemo naš svijet 3*

SNALAŽENJE U PROSTORU	Stajalište i obzor Stane svijeta Snalaženje u prostoru
NASTANA I PRIMJENA ZEMLJOVIDA	Maketa i plan mjesta Izgled zavičaja je raznolik Zemljovid ili geografska karta
OBILJEŽJA ZAVIČAJA	Nizinski zavičaj Brežuljkasti zavičaj Gorski zavičaj Primorski zavičaj Djelatnosti ljudi u zavičaju Prometna povezanost naselja u zavičaju
ISTRAŽUJEMO SVIJETE KOJI NAS OKRUŽUJE	Istražujem poput znanstvenika i znanstvenica Mjerenje temperature Tri stanja tvari Svojstva i promjena stanja vode Značenje vode za živa bića Istražujem vremenske promjene
MOJE TIJELO I ZDRAVLJE	Ljudsko tijelo Brinem se o osobnom zdravlju Brinem se o čistoći okoliša
SNALAŽENJE U VREMENU	Sadašnjost, prošlost, budućnost Moje prvo desetljeće Stoljeće i tisućljeće Pređci i potomci – obiteljsko stablo Naš zavičaj u prošlosti Znamenite osobe našeg zavičaja

JA I DRUGI U ZAJEDNICI	Život u momem mjestu Prava, dužnosti i pravila u zajednici Odnos prema drugima u zajednici Sigurna upotreba elektroničkih medija Budimo poduzetni Odgovorno trošenje novca i štednja
ŽIVA PRIRODA	Obilježja živih bića Građa biljke Biljke nizinskog zavičaja Biljke brežuljkastog zavičaja Biljke gorskog zavičaja Biljke primorskog zavičaja Život životinja Životinje nizinskog zavičaja Životinje brežuljkastog zavičaja Životinje gorskog zavičaja Životinje primorskog zavičaja Zaštićene biljke i životinje Međuovisnost biljaka i životinja Važnosti biljaka i životinja za život ljudi
ENERGIJA	Upotreba i prijenos energije Pretvorba i štednja energije Obnovljivi izvori energije
ŽIVI SVIJET U VODAMA	Vode tekućice i živi svijet u njima Vode stajaćice i živi svijet u njima Jadransko more i živi svijet u moru i uz more

U navedenom udžbeniku za Prirodu i društvo u trećem razredu, povijesni sadržaji javljaju se u okviru nastavne cjeline ***Snalaženje u vremenu***, odnosno u okviru nastavnih jedinica *Sadašnjost, prošlost i budućnost, Moje prvo desetljeće, Stoljeće i tisućljeće, Predci i potomci – obiteljsko stablo, Naš zavičaj u prošlosti i Znamenite osobe našeg zavičaja.*

Prema Kurikulumu za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj (2019), odgojno-obrazovni ishodi koje učenik ostvaruje na kraju nastavne cjeline *Snalaženje u vremenu* u trećem razredu jesu: prikazuje vremenski slijed događaja na vremenskoj crti ili lenti vremena (desetljeće u životu učenika i njegove obitelji, stoljeće i tisućljeće na primjeru kulturno-povijesnih spomenika koje učenici mogu neposredno promatrati, važni događaji i sl.) te procjenjuje njihovu važnost. Iz samog udžbenika, učenici uče da se *događaji koje učiš i promatraš dok se zbivaju nazivamo sadašnjost, vrijeme i događaji koji su se zbili jučer, prekjučer ili prije nekoliko dana, tjedana, mjeseci ili godina zovemo prošlošću, a sve što će se dogoditi sutra, za nekoliko mjeseci ili godina zovemo budućnost. Svoju sadašnjost, prošlost i budućnost ima i svako mjesto, grad, zavičaj, narod i domovina.* (Letina, Kisovar Ivanda, Brajčić, 2022:54)

Također, autori u udžbeniku detaljnije objašnjavaju pojmove vezane uz nastavne jedinice. Vremensko razdoblje od 10 godina naziva se desetljeće. Vremenski slijed događaja prikazuje se vremenskom crtom ili vremenskom vrpcom ili lentom vremena. Čita se s lijeva na desno. Vremensko razdoblje od sto godina naziva se stoljeće. Stoljeće ima deset desetljeća. Tisućljeće je razdoblje od tisuću godina. Roditelji, djedovi i bake, pradjedovi i prabake nazivaju se precima, a učenik je svojim roditeljima, bakama, djedovima, prabakama i pradjedovima potomak. Pretke i potomke prikazujemo na obiteljskom stablu koje se sastavlja od slika i imena članova obitelji koji su živjeli u prošlosti i onih koji žive u sadašnjosti.

O prošlosti saznajemo na temelju tragova koji su ostali iz prošlih vremena. Ti se tragovi nazivaju *povijesnim izvorima*. U povijesne izbore ubrajaju se: stare građevine, predmeti koji su se rabili u prošlosti, dokumenti, fotografije, novine itd. Oni su povijesna i kulturna baština. Proučavanjem povijesnih izvora saznaje se o načinu života ljudi u prošlosti, njihovoj kulturi i tradiciji. Sve vrijedne građevine i predmete iz prošlosti nazivamo *kulturno-povijesnim spomenicima*. De Zan (2005:218) navodi da u mlađim razredima osnovne škole pri spoznavanju zavičaja posebnu pozornost valja obratiti na povijesne spomenike koji su vezani za povijest zavičaja, ali i na spomenike koji, uz lokalno, imaju i šire značenje u povijesti našega naroda. *Muzeji* su mjesta u kojima se može mnogo naučiti o prošlosti. U njima se čuvaju različiti muzejski izložci – stari novac, posuđe, nakit, stare nošnje, alati i drugi umjetnički predmeti. Muzeji u kojima se čuvaju predmeti iz prošlosti nekoga kraja nazivaju se *zavičajnim muzejima*. Posjeti zavičajnome muzeju mogu se ustrojiti prije, u tijeku i nakon obrade prošlosti zavičaja. Iskustva učitelja pokazala su, ističe De Zan, da je najbolje prilikom prvog obilaska prostora zavičaja (većinom početkom školske godine) posjetiti i muzej pokazujući učenicima najvažnije izložke. Arhivi čuvaju stare i vrijedne dokumente iz prošlosti, a vrijedne knjige čuvaju se u knjižnicama.

U udžbeniku se još spominju i znamenite osobe zavičaja koji su postali značajni zbog postignuća tijekom svojega života. Neki od njih istaknuli su se svojim književnim, slikarskim, glazbenim, znanstvenim, domoljubnim ili javnim radom. Brojne ulice, trgovi, zrakoplovne luke, škole i različite ustanove nose nazive po njihovim imenima. Od znamenitih osoba našega zavičaja spominju se Slava Raškaj (hrvatska slikarica), Dora Pejačević (hrvatska skladateljica), Marko Marulić (hrvatski književnik), Antun Mihanović (hrvatski književnik), Ruđer Bošković (hrvatski znanstvenik), Josip Kozarac (hrvatski književnik), Ante Starčević (hrvatski političar i književnik), Stjepan Radić (hrvatski političar), Franjo Krežma (hrvatski violinist i skladatelj), Nikola Tesla (hrvatski znanstvenik i izumitelj), Ivana Brlić – Mažuranić (hrvatska književnica

za djecu) i Franjo Tuđman (prvi predsjednik samostalne Republike Hrvatske, povjesničar i političar).

Letina, A., Kisovar Ivanda, T., Brajčić, Z. (2022). *Istražujemo naš svijet 4*, udžbenik prirode i društva u trećem razredu osnovne škole. Zagreb. Školska knjiga.

Udžbenik *Istražujemo naš svijet 4* obuhvaća sljedeće nastavne teme i jedinice:

Tablica 3. Nastavne cjeline i jedinice iz udžbenika *Istražujemo naš svijet 4*

<p>ISTRAŽUJEMO SVIJET KOJI NAS OKRUŽUJE</p>	<p>Prirodoslovni postupci Životni uvjeti Sunce Voda Kruženje vode u prirodi Zrak Sastav zraka Tlo</p>
<p>NAŠA DOMOVINA REPUBLIKA HRVATSKA</p>	<p>Simboli domovine Ustroj Republike Hrvatske Hrvatske županije Republika Hrvatska i susjedne države Stanovništvo Republike Hrvatske Prirodna i društvena raznolikost domovine Nizinski krajevi Republike Hrvatske Prirodna obilježja nizinskih krajeva Naselja nizinskih krajeva Gospodarske djelatnosti nizinskih krajeva Prirodna i kulturna baština nizinskih krajeva Brežuljkasti krajevi Republike Hrvatske Prirodna obilježja brežuljkastih krajeva Naselja brežuljkastih krajeva Gospodarske djelatnosti brežuljkastih krajeva Prirodna i kulturna baština brežuljkastih krajeva Gorski krajevi Republike Hrvatske Prirodna obilježja gorskih krajeva Naselja gorskih krajeva Gospodarske djelatnosti gorskih krajeva Prirodna i kulturna baština gorskih krajeva Primorski krajevi Republike Hrvatske Prirodna obilježja primorskih krajeva Naselja primorskih krajeva Gospodarske djelatnosti primorskih krajeva Prirodna i kulturna baština primorskih krajeva</p>
<p>ČOVJEK</p>	<p>Čovjek – prirodno biće Organi za kretanje Organi za probavu Organi za disanje Organi za krvotok i izlučivanje Osjetila</p>

	Mozak i živci upravljaju tijelom Rast i razvoj – promjene u pubertetu Brinem se o svojem zdravlju Zarazne bolesti Ovisnost je štetna
JA I DRUGI U ZAJEDNICI	Čovjek je društveno biće Život u zajednici, ljudska prava i slobode, demokracija Poduzetnost u zajednici Organiziram svoje vrijeme Sigurna komunikacija u digitalnom okružju
PROŠLOST DOMOVINE HRVATSKE	Dolazak Hrvata Hrvatski vladari Borba za samostalnost Borba za hrvatski jezik Hrvatska u 20. stoljeću Znamenite osobe u povijesti Hrvatske
HRVATSKA U EUROPSKOM OKRUŽJU	Samostalna Republika Hrvatska Zagreb – glavni grad Republike Hrvatske Hrvatska u Europskoj uniji Zaštićena prirodna baština Hrvatske Hrvatska kulturna baština
ŽIVA PRIRODA	Biljke i gljive u šumi Životinje u šumi Travnjak Život u Jadranskom moru Prilagodbe biljaka i životinja Hranidbeni odnos u prirodi Životni ciklus biljaka cvjetnjača Životni ciklus životinja Očuvanje i zaštita okoliša
ENERGIJA	Energija i oblici energije Prijenos i pretvorba energije Važnost energije za život ljudi Upotreba energije i okoliš

U navedenom udžbeniku za prirodu i društvo u četvrtom razredu, povijesni sadržaji javljaju se u okviru nastavnih cjelina *Naša domovina Republika Hrvatska, Prošlost domovine Hrvatske* te *Hrvatska u europskom okruženju*, odnosno u okviru nastavnih jedinica *Prirodna i kulturna baština nizinskih, brežuljkastih, gorskih i primorskih krajeva, Dolazak Hrvata, Hrvatski vladari, Borba za samostalnost, Borba za hrvatski jezik, Hrvatska u 20. stoljeću, Znamenite osobe u povijesti Hrvatske, Samostalna Republika Hrvatska, Zagreb – glavni grad Republike Hrvatske, Hrvatska u Europskoj uniji, Zaštićena prirodna baština Hrvatske, Hrvatska kulturna baština.*

Prema Kurikulumu za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj (2019), odgojno-obrazovni ishodi koje učenik ostvaruje na kraju nastavnih cjelina

Naša domovina Republika Hrvatska, Prošlost domovine Hrvatske i Hrvatska u europskom okružju u četvrtom razredu jesu: istražuje o značajnim osobama i događajima u domovini, povezuje ih s kulturno-povijesnim spomenicima, smješta u vremenske okvire te prikazuje na vremenskoj crti ili lenti vremena.

U udžbeniku *Istražujemo naš svijet 4*, povijesni sadržaji uglavnom se odnose na objašnjavanje kulturne baštine nizinskog, brežuljkastog, gorskog i primorskog kraja. Iz kulturne baštine nizinskoga kraja navode Vučedol pokraj Vukovara, gdje je pronađena Vučedolska jarebica (keramička posuda u obliku jarebice). Spominju se i stari znameniti gradovi Varaždin, Zagreb, Sisak te stari grad Zrinskih u Čakovcu. Osim starih gradova, kulturnu baštinu toga područja čine i vojne utvrde u Karlovcu, Osijeku i Slavonskom Brodu. Poznati dvorci nalaze se u Iloku, Vukovaru i Čakovcu, a od crkava ističu katedralu Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zagrebu te katedralu svetog Petra u Đakovu. Nizinski krajevi poznati su i po raznolikim tradicijskim narodnim nošnjama, a narodni običaji njeguju se na manifestacijama Vinkovačke jeseni i Đakovački vezovi.

U kulturnoj baštini brežuljkastih i brdovitih krajeva posebno se ističu utvrđeni vlastelinski gradovi, dvorci i ljetnikovci – Trakošćan, Veliki Tabor i Stari grad Ozalj. Tradicija izrade drvenih igračaka poznata je u Hrvatskom zagorju još od 19. stoljeća, a izrada takvih igračaka nalazi se na popisu zaštićenih nematerijalnih dobara UNESCO-a. Najznačajniji i najbrojniji spomenici gorskih krajeva su obrambene utvrde (utvrda Sokolac u Brinju i utvrda u Ogulinu). Potkraj 15. stoljeća u mjestu Kolinu nastala je prva hrvatska tiskara u kojoj su tiskane knjige na glagoljici.

U kulturnu baštinu primorskih krajeva spada umijeće izrade suhozida, paške i hvarske čipke, tradicijskih jela poput soparnika i fritula, tradicijski način pjevanja i plesa, pokladni ples zvončara iz Kastava, Sinjska alka, Festa sv. Vlaha itd.

Osim kulturno-povijesnog, u četvrtom razredu učenici saznaju i o društveno-povijesnoj prošlosti naše domovine Republike Hrvatske. De Zan navodi da je u vremenskoj orijentaciji u četvrtom razredu bitno spomenuti povijesne sadržaje koji imaju posebno značenje u prošlosti hrvatskoga naroda. I dalje se upotrebljavaju vremenska vrpca i kronološke tablice kako bi se učenici uspješno snalazili. U obradi tih sadržaja na vremenskoj crti najprije se određuje vrijeme kada se određeni događaj dogodio. Kada se utvrdi dolazak Hrvata u novu domovinu, povijest Hrvata obrađuje se kronološki, odnosno, navodi se slijed povijesti našega naroda sve do

stvaranje suvremene i samostalne Republike Hrvatske i njezina uključivanja u međunarodnu zajednicu.

Od znamenitih osoba u udžbeniku za 4. razred spominju se u hrvatski vladari i knezovi, knez Trpimir, knez Višeslav, kralj Tomislav, kralj Petar Krešimir IV., kralj Zvonimir, knezovi Krčki, knezovi Šubići, knezovi Kačići i Babonići, Nikola Zrinski, Petar Zrinski, Fran Krsto Frankopan. U borbi za hrvatski jezik autori navode hrvatskog jezikoslovca i političara Ljudevita Gaja, političare Ivana Kukuljevića Saksinskog, Antu Starčevića, Eugena Kvaternika, Mihovila Pavlinovića, Stjepana Radića, Franju Tuđmana, hrvatske banove Josipa Jelačića i Ivana Mažuranića, biskupe Jurja Dobrilu i Josipa Jurja Strossmayera. Za doprinos u znanstvenom, umjetničkom ili javnom radu ističu hrvatske znanstvenike i izumitelje Fausta Vrančića, Nikolu Teslu i Slavoljuba Penkalu, hrvatskog znanstvenika i filozofa Ruđera Boškovića, od književnika navode Marka Marulića i Antuna Mihanovića, Ivanu Brlić Mažuranić, Mariju Jurić Zagorku. Likovnim i glazbenim umijećima ističu Slavu Raškaj, Ivana Meštrovića, Ivana Zajca i Doru Pejačević. (Letina, Kisovar Ivanda, Brajčić, 2022)

3.2. Povijesne osobe Brodsko-posavske županije

Brodsko sredina iznimno je bogata povijesnim ličnostima koji su s Brodom bili povezani svojim životom, radom ili društvenim djelovanjem.

Prema De Zan (2005), prigodne se teme vezane uz *znamenite ljude* često obrađuju u prvom, drugom i trećem razredu. U prvom razredu učenici uče o znamenitim ljudima važnim za naselje u kojem je škola, u drugom razredu znamenite ljude i njihov utjecaj u široj okolici, a u trećem razredu obrađuju se znameniti ljudi koji imaju određeno značenje i utjecaj na povijesne događaje u zavičajnoj mikroregiji.

Pri izboru znamenitih ljudi treba izabrati one ljude koji su se istaknuli u znanosti, kulturi, tehnici, proizvodnji i drugim ljudskim djelatnostima, a čiji se utjecaj i danas osjeća. Život znamenitih ljudi iz prošlosti i njihovo društveno djelovanje postaju uzor mladeži i poticaj za njihovo opredjeljenje da i oni pridonese razvoju svoga kraja i domovine u cjelini. Književno-kulturni prostor Slavnskoga Broda bogat je povijesnim znamenitim osobama koji su utjecali na gore spomenuta područja u ljudskim djelatnostima te će se samo taksativno navesti.

Kriterij izbora povijesnih osoba koje će se obraditi u sklopu integriranog dana namjeran je, isključivo zato jer se djela autora javljaju u nastavnim cjelinama i temama u svim predmetima

od prvog do četvrtoga razreda. To ne umanjuje značaj drugih povijesnih osoba koji će se spomenuti u radu.

Znamenite osobe Brodsko-posavske županije koje su svojim djelovanjem pridonijeli postignućima u suvremenoj znanosti, književnosti, kulturi i sl., zajedno s detaljno opisanim Ivanom Brlić – Mažuranić, Dragutinom Tadijanovićem, Mijom Čorak Slavenskom i Ivanom Meštrovićem jesu:

- Andrija Štampar – međunarodno priznati zdravstveni djelatnik, hrvatski liječnik
- Branko Ružić – hrvatski kipar i slikar,
- Vladimir Becić – poznati hrvatski slikar,
- Matija Mesić – povjesničar, rimokatolički svećenik, prvi rektor zagrebačkog sveučilišta,
- Josip Stadler – prvi sarajevski nadbiskup,
- Tomo Skalica – prvi Hrvat koji je oplovio svijet,
- Vjekoslav Klaić – jedan od najpoznatijih povjesničara,
- Hugo Badalić – poznati pjesnik.

3.2.1. Ivana Brlić – Mažuranić

Hrvatski Andersen, klasik dječje književnosti i neizostavni dio lektire – sve ovo samo su neki od pojmova kojima možemo opisati Ivanu Brlić – Mažuranić. I kako smo samo ponosni što ju zovemo svojom Brođankom!

Ivana Brlić – Mažuranić rodila se u Ogulinu 18. travnja 1874. godine. Otac joj je bio Vladimir Brlić, sin bana Ivana Mažuranića. Majka joj je bila Henrieta, rođena Bernath. Ivana je imala sestru Aleksandru te braću Božidara i Želimira. Obitelj se zbog očevih dužnosti selila nekoliko puta. Iz Ogulina u Karlovac, iz Karlovca u Jastrebarsko i naposljetku 1882. godine sele u Zagreb. U razdoblju kada su živjeli u Zagrebu, Ivana je često dolazila u doticaj s djedom koji je na nju ostavljao snažan utisak i o tome je rado pisala.

Školovala se u djevojačkoj školi u Zagrebu, gdje je završila dva razreda – jedan niži i jedan viši. Ostalo je obrazovanje stekla privatnom podukom i to pretežito na francuskom jeziku. Tečno je čitala i učila tri strana jezika, njemački, ruski i engleski.

Godine 1892. udaje se za Brođanina, odvjetnika Vatroslava Brlića i iz Zagreba seli u Brod na Savi, gdje ostaje do 1935. godine. Ivanin suprug sin je slikarice Fanike Brlić (Daubachy) i Andrije Torkvat Brlića, autora poznate ilirske gramatike *Grammatik der illyrischen Sprache*.

U sljedećih deset godina Ivana se posvetila majčinskim i obiteljskim obvezama. U tom razdoblju rodila je šestero djece: kćeri Nadu (1893.), Zoru (1897.) i Zdenku (1899.) te sinove Ivana (1894.), Vladimira (1895.) i Nikolu (1902.). Sinovi Vladimir i Nikola umrli su ubrzo nakon poroda.

Ivana je dugo potiskivala svoje porive za pisanjem jer je smatrala da se to ne slaže s dužnostima jedne supruge i majke. No kada su njezina djeca počela pokazivati interes za čitanje, s radošću je prihvatila ulogu da im, kako sama navodi u autobiografiji: *otvorim vrata k onom bajnom šarolikom svijetu u koji svako dijete stupa prvim čitanjem*. (Zima, 2001: 22)

Godine 1902. počinje njezin književni rad i to pisanjem dječjih pripovijetki i pjesmica koje nemaju velik odjek. 1913. godine objavljuje *Čudnovate zgone šegrta Hlapića* za koje Matoš izjavljuje da *boljih pripovijedaka nema baš mnogo na hrvatskom jeziku*. (Zima, 2001: 9) Nakon tri godina, 1916., objavljuje svoje drugo najvažnije djelo *Priče iz davnine* koje joj donose dvostruku kandidaturu za Nobelovu nagradu za književnost. Iste godine piše *Autobiografiju*, a sljedeće rađa kćer Nedjeljku i ponovno zapušta svoj stvaralački rad.

U razdoblju od 1920. do 1926. godine izlaze reizdanja *Priča iz davnina* i u tome periodu su prevedene na engleski jezik. Sljedećih deset godina ne stvara niti jedno značajnije djelo. Izdaje zbirku dječjih stihova, arhivsku građu povijesti obitelji Brlić te predavanje održano na Dan mira.

Godine 1935. Ivana seli u Zagreb i nastanjuje se na Markovu trgu, kućni broj 5. Godine 1937. predložena je za dopisnog člana u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti te je iste godine izabrana za Akademijino članstvo kao prva žena od osnutka JAZU-a. Krajem te iste godine objavljuje prvi dječji povijesni roman *Jaša Dalmatin, Potkralj Gudžerata* koji je začetnik tog žanra u nacionalnoj književnosti.

Tijekom 1938. godine Ivana priprema knjigu *Srce od licitara*, izbor pjesama i pripovijedaka, ali umire prije objavljivanja iste. Umrli je 21. rujna 1938. godine u šezdeset i četvrtoj godini života. Pokopana je u obiteljskoj grobnici na Mirogoju.

Postoji dio Ivanine rukopisne građe koji nije objavljen, a dva najvažnija djela prevode se sve do danas na većinu europskih jezika. U nastavku ću se kratko osvrnuti na ta dva djela i napisati po čemu su posebni.

Čudnovate zgone šegrta Hlapića dječji je roman objavljen 1913. godine. Djelo odmah po objavljivanju privlači pozornost, a ovo su samo neki od epiteta kojima ga se opisuje: fin, nježan humor, jedinstven naivan stil pisanja, malo remek djelo itd. *Šegrt Hlapić* djelo je koje usustavljuje dječji roman u hrvatskoj književnosti, on je kamen temeljac u razvoju hrvatskog dječjeg romana. Vode se brojne polemike oko ovog romana jer ga je teško smjestiti u određeni žanr pa čak i odrediti strogo kao roman. No, ono u čemu se svi slažu jest to da je roman uistinu remek djelo u kojemu postoje elementi usko vezani uz bajke, ali isto tako sadrži uvjerljive likove, pustolovnost i brojne druge odraze djetinjstva pa on u svojoj biti jest roman.

Zbirka bajki *Priče iz davnine* prvi je put objavljena 1916. godine i zbirku je činilo šest bajki. Nakon deset godina dodane su još dvije bajke, što čini ukupno osam bajki u zbirci. Odmah je jasno da je slavenska mitologija bila izvor inspiracije za pisanje bajki, od imena likova do objašnjenja prirodnih pojava. No, Ivana objašnjava da radnja bajki nije preuzeta iz mitoloških priča, prema njoj: *ni jedan prizor, ni jedan fabula, ni jedan razvoj, ni jedna tendenca nisu nađeni gotovi u našoj mitologiji.* (Zima, 2001: 97) Te su priče u svojoj izvedbi čisto i potpuno Ivanino djelo. *Priče iz davnine* su djelo *neobične snage i sugestivnosti.* (Zima, 2001: 198)

Zima (2001) navodi da u vrijeme kada je roman nastao, na prijelazu stoljeća, vlada osjećaj neodređenosti i nelagode koji je ujedno obilježio i umjetnost. Ivana svojim bajkama nudi izlazi iz tog svijeta, nakratko ljudi mogu pobjeći na krčevinu starca *Vjesta*, u golemi hladni *Legen-grad* ili u tajanstvenu *šumu Striborovu*.

Nakladnička kuća *Školska knjiga* ustanovila je 1971. godine nagradu Ivana Brlić – Mažuranić za najbolji književni tekst za djecu i za ilustraciju knjige za djecu objavljene u toj godini. Nagrada se sastoji od novčanog iznosa, diplome i statue Gita i Hlapić, akademskog kipara Želimira Janeša. Nažalost, nagrada nije dodjeljivana od 2001. godine.⁴

Povodom 130. rođendana velike brodske književnice, grad Slavonski Brod podigao joj je spomenik. Radi se o skulpturi s Ivaninim likom, onakvim kakav je zabilježen na fotografijama i portretima, pred kojim stoji lik šegrta Hlapića. Rad je umjetničko djelo akademske kiparice Marije Ujević, a spomenik je postavljen u dijelu parka na putu kuće Brlić do kazališno-koncertne dvorane Ivana Brlić – Mažuranić 2004. godine. Godine 2011. premješten je na središnji gradski trg, koji nosi njezino ime.

Godine 1970. u organizaciji Gradske knjižnice i Društva Naša djeca po prvi je put organizirana svečanost *U svijetu bajki Ivane Brlić – Mažuranić*. To je manifestacija koja se od tada, redovito održava svake godine u travnju, uz Ivanin rođendan, a posvećena je djeci te imenu i djelu Ivane Brlić – Mažuranić. Obiluje brojnim izvedbama kazališnih predstava na kojoj se okupljaju brojni pisci za djecu. Na taj se način čuva bogata kulturno-povijesna baština Slavenskog Broda.

3.2.2. Ivan Meštrović

Obitelj Meštrović rodом je iz Bosne, a 1626. godine smjestila se u Otavice na Petrovom polju pokraj Drniša. Njegovi roditelji svake su godine odlazili na žetvu u istočne krajeve pa se tako na jednom od tih putovanja rodio budući kipar, u slavonskom selu Vrpolju. Ivan Meštrović rođen je 15. kolovoza 1883. godine.

Njegov životopis započinje poput Gittova: čuvajući ovce po planini Svilaji, rezao je predmete i likove ud drvu, a zatim u mekanom kamenu. (Kečkemet, 1983: 5) Meštrović nije pohađao školu, a čitati i pisati naučio je uz *Pismaricu* Andrije Kačića Miošića i narodne pjesme. Napamet je učio brojne pjesme, a kao dječak i sam je sastavio neke koje su do danas sačuvane. Dar za stvaralaštvo i umjetnost naslijedio je od oca Mate. Otac mu je bio klesar, zidar i tesar te ga je on i upoznao s umjetnošću. Odveo je Ivana u Šibenik gdje su ga oduševila djela Jurja Damatinca. Tadašnji pučki kalendar prikazuje ilustracije poprsja koje je isklesao sedamnaestogodišnji Meštrović. Među poprsjima se ističu *ban Jelačić*, *biskup Strossmayer* te *lik Krista*.

Splitski i drniški uglednici uočili su Ivanov dar i zauzeli se za njegovo školovanje. S obzirom na to da je imao previše godina, nije se mogao upisati u obrtničku školu. Stoga je krenuo na zanat u klesarsku radionicu Pavla Bilinića u Splitu 1900. godine. Tamo ga je poučavao učitelj kod kojega je stanovao te majstorova žena Gina od koje je učio crtanje. U manje od godinu dana koliko je radio u radionici, najviše je cijenio savjete talijanskog kipara Artura Ferraronija.

Vijest o učeniku koji kleše likove u kamenu bolje od učitelja omogućila je Meštroviću da 1900. godine pođe za Njemačku. Kako nije završio potrebnu školu, nije se mogao upisati na Akademiju likovne umjetnosti. No, već sljedeće godine položio je prijemni ispit, zahvaljujući poduci Otta Koniga, umirovljenog profesora bečke škole za umjetnički obrt. Četiri godine pohađa likovnu Akademiju u razredima Edmunda Hellmera, Hansa Bitterlicha i Friedricha

Ohmanna. (Kečkemet, 1983) Najveći utjecaj na njega iz tog razdoblja ostavio je Otto Wagner, idejni začetnik bečke secesije.

Godine 1902. u Beču Meštrović upoznaje Augusta Rodina, francuskog kipara, čije su skulpture snažno nadahnule mladog Meštrovića. Poštovanje je bilo obostrano i njih dvojica bili su prijatelji sve do umjetnikove smrti 1917. godine. Rodin je Meštrovića smatrao vodećim europskim kiparom tog doma.

Dva najvažnija djela njegove mladenačke dobi su *Zdenac života* i *Spomenik pjesniku Luki Botiću*. *Zdenac života* nalazi su u Zagrebu, ispred Hrvatskog narodnog kazališta, a simbolizira vječnu žeđ te se ujedno smatra jednim od njegovih najljepših ostvarenja.

Meštrović je još kao učenik izlagao svoje radove. Nakon 1904. godine u potpunosti prihvaća likovni izraz secesije, a iza sebe ostavlja naturalizam i impresionizam. Ono po čemu se izdvajao od ostalih umjetnika secesije su općečovječanske i religiozne ideje. (Kečkemet, 1983) Nije prihvaćao da djela imaju isključivo dekorativnu svrhu, htio je njima izraziti dublje zamisli i prenijeti snažnije poruke.

Godine 1904. oženio je Ružu Klein, djevojku iz Hrvatskoga zagorja koja je također voljela umjetnost.

Godine 1907. seli u Pariz gdje na Montparnasseu otvara atelijer, odmah nasuprot Bourdelleovom. U tom razdoblju izlaže mnoge radove i produbljuje svoje prijateljstvo s Rodinom.

Godine 1908. u Jesenjem salonu izložio je 18 radova, a u to vrijeme je posebno bio usredotočen na *Kosovski ciklus*. Izrađivao je likove za likovima kako bi prikazao borbu jednog naroda za slobodu. U glavi je imao ideju o stvaranju simbola religije žrtve i nade – *Vidovdanski hram*. (Kečkemet, 1983) Hram kao takav nikada nije sagrađen, a brojni likovi nalaze se u Narodnom muzeju u Beogradu dok onaj najvažniji *Kraljević Marko* nije sačuvan.

Mnogi su zamjerali Meštroviću njegovu pretjeranu nacionalnost i izražene elemente religioznosti i junaštva, ali nitko nije mogao zanijekati njegovu genijalnost. Bio je izniman kipar, iz njegovih djela izbija prvenstveno njihova likovna vrijednost, a tek onda dolazimo do toga tko ili što je prikazan. Biblijskim, pučkim i junačkim motivima održavao je vezu sa svojim ruralnim, seljačkim podrijetlom. Godine 1908. izradio je torzo *Moja mati*, torzo majke koja predstavlja početak i izvor svega dobrog.

U Rimu je Meštrović 1911. godine izlagao svoj *Kosovski ciklus* i potvrdio se kao najistaknutiji europski kipar. Isti ciklus je izložio u Londonu 1913. godine.

U ratnim godinama koje su slijedile, Meštrović se u sklopu Jugoslavenskog odbora zalaže za slobodu i nezavisnost jugoslavenskih naroda i to u prvom redu svojom umjetnošću. Potresen tragedijama čovječanstva u ratu, napušta patriotske teme i okreće se biblijskim motivima. Secesijski stil zamjenjuje gotički ekspresionizam kojeg odlikuju deformirane linije i volumen.

Tada radi u drvetu, a posebno se ističu djela: *Pieta* (1914), *Glava Krista* (1914) i *Raspelo* (1916.). Treba spomenuti i reljefe u drvetu *Život Kristov*, gdje je do maksimuma izvukao mogućnosti i prednosti koje mu drvo kao materijal pruža.

Nakon rata, Meštrović se udaljava od svojih korijena i približava suvremenoj skulpturi. Seli se u Zagreb, a 1922. godine ponovno se ženi, Olgom Kesterčanek. Sa suprugom Olgom dobio je četvero djece Martu, Tvrtka, Mariju i Matu. U Zagrebu preuzima dužnost rektora Umjetničke škole i djeluje na likovni život u Zagrebu i Hrvatskoj. Bio je uključen u osnivanje Moderne galerije, spašavanje gotičke crkve svetog Marka u Zagrebu te organizaciju brojnih izložbi. Godine 1922. postaje profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, 1923. imenovan je rektorom.

Od 1924. do 1925. godine održane su izložbe njegovih radova u New Yorku, Detroitu, Chicagu i drugim američkim gradovima, a 1932. velike izložbe u Parizu i Zagrebu.

Svjetsku slavu, kao i onu u domovini, donijeli su mu monumentalni javni spomenici: *Marko Marulić* u Splitu, *Josip Juraj Strossmayer* u Zagrebu, *Grgur Ninski* u Splitu, *Indijanci u Chicagu*, *Neznanom junaku* na Avali te *Pobjednik* u Beogradu. Sve te skulpture imaju značajke monumentalnost: promišljen smještaj, naglašenu ideju, pojednostavljenu stilizaciju i dozu patetike. (Kečkemet, 1983)

Njegovo najveće arhitektonsko ostvarenje je *Mauzolej obitelji Meštrović* u Otavicama. Ono po čemu se ističe sva njegova arhitektura je sklad s okolnim krajolikom.

Između dva rata stvara bezbroj skulptura intimnijeg karaktera: portreti, ženski aktovi i muzicirajuće djevojke.

U trenutku kada je započeo drugi svjetski rat, Meštrović se nalazio u Splitu, no brzo se sklonio u Zagreb jer su ga Talijani namjeravali uhititi. U Zagrebu ne želi podržati novi režim – Nezavisnu Državu Hrvatsku te biva uhićen. Pet mjeseci proveo je u logoru i u tim najgorim

trenutcima svog života na papiru stvara lik *Joba* koji nešto kasnije izvodi kao skulpturu. Uz pomoć utjecajnih prijatelja napušta zatvor i bježi u Italiju. Sljedeće tri godine živi u Švicarskoj.

Godine 1946. boravi u Rimu i dovršava svoje djelo *Pieta*.

Američka akademija znanosti i umjetnosti poziva ga da tamo izloži svoja djela, a sveučilište u Syracuse nudi mu mjesto profesora kiparstva. Iz tog razloga s obitelji odlazi u SAD.

Godine 1947. u Metropolitan Museumu u New Yorku prikazuje svoja djela stvorena pod utjecajem ratnih strahota: *Job*, *Pieta*, *Atlantida*, *Persefina*, *Vapaj* i *Prometej*.

Postizao je brojne uspjehe u umjetnosti, a u isto vrijeme život mu je nanosio strašne udarce. Kćer Marta umrla je u dvadesetčetvrtoj godini života, a sin Tvrtko počinio je samoubojstvo. Kako bi obilježio smrt svoje djece, Meštrović je napravio četiri glinene skulpture.

Godine 1955. prihvaća ponudu Sveučilišta Notre Dame u South Bendu i postaje nastavnik kiparstva njihove umjetničke škole. Tamo živi i djeluje do smrti.

Još je jednom posjetio svoju domovinu, 1959. godine, a predsjednik Tito ugostio ga je na Brijunima. Sljedeće godine doživio je infarkt, ali ni tada ne odustaje od umjetnosti. Radio je do svoje smrti, 16. siječnja 1962. godine. Pokopan je u obiteljskom mauzoleju u Otavicama.

Golemi opus i jednako tako veliki talent smjestili su Meštrovića u središte ne samo hrvatske i jugoslavenske umjetnosti, već i u središte europske umjetnosti, posebno kiparstava. I kakva je samo sretna slučajnost što se rodio upravo u našoj županiji i što možemo biti dijelom njegova velika životopisa!

3.2.3. Mia Čorak Slavenska

Odjeci svjetske slave i plesna karijera najpoznatije hrvatske plesačice dvadesetog stoljeća, primabalerine Mije Čorak Slavenske, bili su čvrsta građa desecima rječnika i enciklopedija plesnoga sadržaja. Njezina je duga, sedamdesetogodišnja umjetnička karijera iza sebe ostavila neizbrisive tragove u domovini, ali i u svijetu.

Mia Čorak rođena je u Slavonskom Brodu, tada Brod na Savi, 1916. godine. Majka joj je bila Hedviga Palme – Čorak, izrazito lijepa žena stroge i dominantne ličnosti i karaktera, a otac Milan Čorak, ugledni brodski ljekarnik.

Obiteljska naklonost glazbi bila je vrlo važna u Mijinom ranom djetinjstvu. Majka joj je bila glazbeno nadarena profesorica u srednjoj školi, svirala je i poučavala violinu i imala je natprosječne glazbene afinitete. Ona ju je u Zagrebu vodila na koncerte, balet i operu. (Schwendemann, 2013)

Počela je plesati sa četiri godine na pozornici Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, gdje je i započela svoju strogu i discipliniranu plesnu poduku kod Josefine Weiss, tadašnjeg meštra zagrebačke opere i Margarite Froman. Studij plesa potom nastavlja u Beču kod poznatih profesora, Gertrude Kraus, Raimunda, Duboisa i Godlewskog. (Đurinović, Podkovac, 2004)

Mia, u dvanaestoj godini života, počinje raditi samostalno. Svoju prvu baletnu večer ima u splitskom Narodnom kazalištu 1928. godine. Taj program predstavila je i u Brodu na Savi. S trinaest godina već je bila solistica u zagrebačkom kazalištu. Godine 1934. postala je primabalerina Hrvatskog narodnog kazališta, najmlađa s tom titulom na našim prostorima. Kao primabalerina pleše glavnu ulogu u baletima *Šeharzada*, *Chopiniana*, *Žar ptica*, *Licitarsko srce*, *Imbrek z nosom*, *Karneval*, *Kopelija* i mnoge opere.

Vječno u novčanim problemima, Mia je u Zagrebu otvorila i svoj privatni dječji plesni tečaj, 1935. godine.

Godine 1936. nastupa u Berlinu na Plesnoj olimpijadi, s plesnom točkom *Iz moje domovine*. Riječ je o hrvatskom narodnom plesu kojeg je izvela u tradicionalnoj posavskoj nošnji. Bio je to mješoviti program klasičnog, modernog i narodnog plesa. Budući da je europska publika i kritika teško izgovarala i čitala prezime Čorak, Mia, uz svoje ime i prezime dodaje još i *Slavenska*, čime će trajno ostati zapamćena upravo s tim imenom u svjetskoj povijesti plesa, osobito baleta.

Njezin prvi važniji samostalni nastup u svjetskoj konkurenciji donosi joj prvu nagradu u Berlinu. *To znači da mlada, još nepoznata hrvatska plesačica probija ne samo tradicionalnu rusku baletnu frontu, nego i frontu njemačkog plesnog ekspresionizma koji u to vrijeme dominira Europom.* (Đurinović, Podkovac, 2004:52)

Nastup na Plesnoj olimpijadi u Berlinu Slavenskoj je bio put za dokazivanje njezine ljepote, virtuoznosti, jake tehnike, jake ličnosti te joj se putovi širom otvaraju. Krajem tridesetih godina 20. stoljeća odlazi iz Hrvatske i postiže veliku svjetsku popularnost. Za otvorenje kazališta u Parizu 1936. godine, tadašnji šef baleta, prvi plesač i koreograf baleta pariške opere, Serge Lifar, poziva Slavensku za partnericu u baletu *Trijumfalni David*.

Godine 1937. Slavenska sudjeluje u plesnom filmu *Smrt labuda*, koji se smatra jednim od najboljih plesnih filmova ikad napravljenih. U filmu se predstavljaju tri velike zvijezde pariške scene, zvijezde pariške scene, Yvette Chauvire, Janine Charraat i Miju Slavensku. Koreograf filma je Serge Lifar, a scenarij je napisan prema romanu Paula Moranda. Radi se o drami u kojoj je glavna ideja vjernost plesu. Prikazan je u sklopu svjetskog filmskog festivala u San Franciscu. Nažalost, film je prodan kompaniji *Warner Bros* koji ga čuva i ne dozvoljava javne produkcije.

Nakon berlinskog uspjeha, baleta *Trijumfalni David*, sudjelovanja u plesnom filmu *Smrt labuda*, Mia Slavenska postiže priznanja na svim mjestima gdje nastupa, a kritičari je uzdižu prema vrhuncu plesa jer je *postigla savršeno majstorstvo svoje umjetnosti*. (Đurinović, Podkovac, 2004:66)

Epilog hrvatske priče događa se krajem 1939. godine, kada su hrvatski duhovi pokušali Slavensku vratiti u Zagreb. U medijima su se pojavili natpisi da se Margaritu Froman smijeni s dužnosti ravnateljice zagrebačkog baleta jer uprava Hrvatskog narodnog kazališta želi da Slavenska obnovi zagrebački balet. To nije dolazilo u obzir. Vrata Narodnog kazališta Miji su zatvorena i ona odlazi na tri mjeseca u Pariz. Mia je morala otići iz Zagreba, boriti se s najvećim žrtvama, dok se konačno nije afirmirala i uspjela u inozemstvu.

Nažalost, osim o hrvatski, Slavenska se spotaknula i o francuski kamen. Hrvatska, odnosno, Jugoslavija, nije trebala domaću zvijezdu, dok Francuska nije htjela imati stranu prvakinja.

Nakon toga, u biografijama Mije Slavenske spominje se i razdoblje plesanja u trupi *Ruskog baleta Monte Carlo*, pod umjetničkim vodstvom Leonida Mjasina, s kojim se potpisala trogodišnji ugovor. No, oni ju nisu zaposlili zbog njezinih sposobnosti, nego zbog njenog vrijednog imena koje je u to vrijeme punilo blagajne. O tome koliko je bila depresivna i željna plesa, svjedoče i njeni brojni novinski intervjui.

Napravila sam katastrofalan potez (...).U cjelini, ipak, te tri godine s Ruskim baletom bile su vrlo demoralizirajuće. Željela sam plesati, a rijetko sam za to imala priliku. Željela sam eksperimentirati s novim idejama kao što sam uvijek prije činila, no bila sam gušena. Kako je moja depresija rasla, polako sam popuštala vlastitim slabostima. Zanemarila sam svoju umjetnost. Previše sam jela i rijetko vježbala. Protivila sam se svojim kolegama i svojim direktorima. Da sam bila bolje pripremljena za uspone i padove u životu, vjerojatno bih reagirala drugačije; iskoristila bih grešku u koracima i naučila nešto iz tog. Međutim, ja to

nisam mogla. Postala sam sebi vlastiti neprijatelj. Nakon što mi je ugovor istekao, napustila sam kompaniju. (Đurinović, Podkovac, 2004:78)

Godine 1938. trupa *Ruskog baleta Monte Carlo* odlazi na turneju u Ameriku, gdje Slavenska učestalo pleše. Gostovala je u *Metropolitan* operi u New Yorku.

Nakon tri godine gostovanja u trupama *Ruskog baleta*, Mia 1941. godine napušta taj balet i uporno vježba kod Vincenza Cellija, izvrsnog pedagoga, koji joj je objasnio *kako postoje načini da tijelo ne oscilira u izvođenju pokreta i mogućnost savršenog usklađivanja onoga što mozak hoće i onoga što je tijelo u stanju izvesti.* (Schwendemann, 2013:76) Do kraja njene plesачke karijere, maestro Celli ostao je njen jedini učitelj te je *neizmjerljivo pridonio njenom znanju i tehnicima.* (Đurinović, Podkovac, 2004:87) Uskoro ju ponovno pozivaju u *Ruski balet Monte Carlo*, ali sada kao primabalerinu te je ostavila neizbrisiv pečat u *Silfidama, Orašaru, Crnom labudu, Šeherezadi.*

Pred kraj 1943. godine Slavenska, raskida aranžman s *Ruskim baletom*. Iste godine, zajedno s američkim plesaćem i koreografom Davidom Tihmarom stvara i vodi trupu *Slavenska, Tihmar & co.* Upoznala ga je u Hollywoodu i on joj se kao partner pridružio tijekom njene posljednje godine u *Ruskom baletu*. No, vrlo brzo razilazi se s Tihmarom i naredne dvije godine luta – otac joj umire, nalazi se u velikim novčanim problemima, nastupa u neuspjelom mjuziklu.

Mia Slavenska 1945. godine upoznaje Austrijanca Kurta Neumanna, doktora filozofije, ekonomije i političkih znanosti te se nakon jednogodišnje veze s njim i udaje 1946. godine u Los Angelesu. Godine 1947. dobila je američko državljanstvo i rodila kćer Mariu.

Od 1947. do 1952. godine Slavenska stvara i vodi vlastitu koncertnu trupu *Slavenska Ballet Variante* i ima turneje po Americi, Kanadi i Meksiku. Trupa se održala pet nepunih godina. U tom periodu promijenila je šest plesnih partnera. Na programu *Slavenska Ballet Variante* djela su koja je koreografirala sama: *Symphonic variations (C.Franck), Dance Poem on Salome (Glazunov), Pictures in Porcelain i Settlers' Sunday, Baletne divertismane, Spirituales.*

Godine 1952. Mia zajedno sa svojim starim poznanikom i plesnim partnerom Fredericom Franklinom formira trupu *Slavenska – Franklin Ballet*. Uz novu grupu Mia je zamislila i novu predstavu. Nakon godinu dana priprema praizveden je balet *A streetcar named Desire (Tramvaj zvan čežnja)* u koreografiji Vallerie Bettis. Premijera baleta bila je u New Yorku te se smatra prekretnicom u povijesti baleta. *Slavenska – Franklin Ballet* gostuje po SAD-u i Kanadi, ali i na Havajima, Filipinima i u Japanu. To je prvi balet koji je gostovao u Japanu nakon Ane

Pavlove. 1954. godine kompanija se raspada, a Mia se pridružuje ansamblu Čikaške opere pod vodstvom Ruth Page.

Slavenska pleše kao primabalerina s Baletnim kazalištem u *Arabian Nights* Guyja Lombarda 1954. godine, sezonu 1955.-1956. nastupa kao primabalerina u operi *Metropolitan* u New Yorku, od 1956. do 1958. godine umjetnička je direktorica i gost plesač u gradskom baletu Louisvillea, a od 1958. do 1960. godine, umjetnička je direktorica baleta Forth Wortha. (Đurinović, Podkovac, 2004)

Još od 1955. godine, Slavenska nastupa na televiziji na *National Broadcasting Company Spectacular*, kao gošća u emisijama Maxa Liebmana, Stevea Allena, Eda Sullivana. Između pedesetih i šezdesetih godina nastupa kao gostujući solist sa simfonijskim orkestrom iz Philadelphije, simfonijskim orkestrom iz Toronta, simfonijskom orkestrom iz Washingtona te brojnim drugim.

Sezona 1962. – 1963. posljednja je u plesačkoj karijeri Mije Čorak Slavenske. Zadnji put nastupila je 17. srpnja 1962., na *American Dance Festivalu* u *Metropolitan Boston Arts Centeru*. Iste godine počinje se baviti pedagoškim radom, daje privatne sate u New Yorku do 1967. godine, kada se s mužem seli u Los Angeles gdje također nastavlja poučavati privatno. Od 1969. do 1983. godine predaje na Kalifornijskom sveučilištu (UCLA), a između 1970. i 1984. godine na Kalifornijskom institutu za umjetnost.

Godine 2000., u New Orleansu, svrstana je među najveće balerine 20. stoljeća i dobiva nagradu *Nižinski 2000*. Umrla je 5. listopada 2002. godine u Kaliforniji.

Godine 2005. posmrtni ostatci najveće hrvatske balerine 20. stoljeća položeni su u grobnicu na zagrebačkom Mirogoju.

3.2.4. Dragutin Tadijanović

Iako je o Tadijanoviću pisano mnogo i iscrpno te poznato gotovo sve što treba znati o pjesniku i pjesmama, njegova je poezija nerješiva zagonetka. Malo je hrvatskih pjesnika stvorilo lirski svijet poput Dragutina Tadijanovića te našlo mjesto u školskim čitankama, antologijama, domaćoj lektiri, programima fakulteta itd.

Rođen je 1905. godine u selu Rastušju, nedaleko Slavanskog Broda, u obitelji oca Emerika (Mirka) i majke Magdalene (Mande), kao najstarije od šestoro djece (Đuro, Franjka, Antun, Juraj i Kata).

O tome koliko je volio svoje rodno mjesto i koliki je dubok trag ostavio u svojoj pjesničkoj kolekciji, svjedoče brojni njegovi kritičari, prijatelji, poznanici i kolege pjesnici, između ostalih i Vladimir Pavić u svome članku *Lirika Dragutina Tadijanovića*, objavljenom u knjizi Ive Frangeša „Zbornik radova o Dragutinu Tadijanoviću 1980 – 1990“ :

Rekli smo da je rodom iz Rastušja, mjesta kojeg nema na geografskoj karti bilo kakvog omjera, ali toliko u ovom i u budućem momentu ukorijenjenog u povijest novije pisane umjetničke riječi da je to zbilja rijetkost ne samo kod nas. Jer, dovoljno je spomenuti Rastušje i odmah iskrsava ime pjesnika. Jure Kaštelan, odličan naš uočavalac, kaže: „Tko pozna liriku Dragutina Tadijanovića čuo je i za Rastušje, rodno mjesto njegovo“. (Pavić, 1980:17)

Nižu pučku školu pohađao je u Podvinju, selu udaljenom oko tri kilometra od Rastušja (1912. – 1916.), u Slavanskom Brodu dva razreda Više puške škole (1916. – 1918.), a od 1918. Realnu gimnaziju. Dio školovanja proveo je pješakeći od Rastušja do Slavanskog Broda, a dio vremena stanovao je u brodskom Franjevačkom samostanu.

Po završetku gimnazije, u Zagrebu upisuje studij šumarstva na Gospodarsko šumarskom fakultetu, no napustio ga je 1925. godine kada upisuje studij južnoslavenskih književnosti i filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojem je diplomirao 1937. godine. Nakon toga bavio se različitim poslovima. Tijekom putovanja u Zagreb upoznao je studenticu povijesti umjetnosti, Jelenu Ljevaković, s kojom će se oženiti 1939. godine. Njoj je posvetio mnoge svoje pjesme.

Vrijeme u kojem Tadijanović počinje razvijati svoju pjesničku ličnost vrijeme je između dva svjetska rata. Međutim, to nije utjecalo na njegovu bogatu pjesničku i uredničku aktivnost – od 1945. do 1958. godine zaposlen je u Hrvatskom izdavačkom poduzeću *Zora* kao urednik, jedno vrijeme obnaša dužnost predsjednika Matice hrvatske, a 1953. godine postavljen je za direktora Instituta za književnost Jugoslavenske akademije u Zagrebu, kojemu je bio na čelu do kraja 1973. godine.

U trinaestoj godini napisao je svoje prve stihove. Kao gimnazijalac objavio je pjesmu *Tužna jesen* 1922. godine u srednjoškolskom listu *Omladina*, pod pseudonimom *Margan Tadeon*.

Pisao je nakon toga dosta pjesama, ali ništa nije objavio. Pod skraćenim pseudonimom *Tadeon*, objavljena mu je prva pjesma u časopisu *Književnik* 1928. godine, *Golubinja krila*.

Pravim imenom javio se prvi put 1930. godine u časopisu *Hrvatska revija*, objavivši pjesmu *Jednostavne pjesme o ljiljanima* te u *Književniku* iste godine pjesmu *Pjesma mom srcu*. Od tada, pod pravim imenom, počinje njegovo intenzivno i kontinuirano objavljivanje. Godine 1932. prva je njegova pjesma prevedena na strani jezik (češki) – *Jutarnja zvijezda pozlaćeni orah*. (Pelikan, 1996)

Objavio je za života oko petsto pjesama u dvadesetak zbirki te nekoliko izdanja sabranih i izabranih djela. Prvu samostalnu knjigu s dvadeset pet pjesama objavljuje u Zagrebu 1931. godine pod nazivom *Lirika*. Njegov sav pjesnički opus objavljen je u više od četrdeset pojedinačnih zbirki, izbora i sabranih pjesama. Godine 1993. objavljuje zbirku *Sunce nad oranicama* (dvadeset pet pjesama), koja je uskoro zabranjena. Osim te, njegove najpoznatije zbirke pjesama još su i *Pepeo srca*, *Srebrne svirale*, *Dani djetinjstva*, *Prsten*, *Svjetiljka ljubavi*, *Kruh svagdanji* i mnoge druge.

Veliki je dio svojega života Tadijanović posvetio i djelima drugih hrvatskih književnika, istražujući njihovo stvaralaštvo, komentirajući njihove radove i uređujući njihova djela. Za vrijeme svoga uredničkog rada u hrvatskim nakladničkim kućama, objavio je niz sabranih djela hrvatskih pisaca u brojnim izdanjima – Ivana Kozarca, Ivana Gorana Kovačića, Petra Preradovića, Silvija Strahimira Kranjčevića, Vladimira Vidrića itd. (Pelikan, 1996)

U njegovoj lirici prevladavaju većinom intimne i zavičajne teme. U sedam desetljeća njegovoga rada, Tadijanovićev opus razmatra se u nekoliko faza. Snagu svojih nadahnuća i svojih tema pronalazio je u svakodnevnim životnim situacijama. Ljubav prema ženi, ljubav prema Rastušju, rodnom kraju, prirodi, sjećanju na idilične dane djetinjstva (*Visoka žuta žita*, *Žene pod orahom*, *Dugo u noć*, *u zimsku bijelu noć*, *Daleko su od mene oranice*, *Da sam ja učiteljica*, *Sunce nad oranicama*), ponekad i socijalne teme poput samoće, smisla, prolaznosti i ljubavi, glavni su i sveprisutni motivi i središnje misli njegove lirike. Karakteristike njegove poezije jesu jednostavnost, slobodni stih, snažna osjećajnost, iskrenost, autentičnost. Kako navodi Kolumbić, njegova je poezija osebujna i karakteristična te uvijek s nadnevkom stvaranja jer njegove pjesme prate njegov stvarni i autentični život u kojem je izražen njegov život i iskustvo.

Kako sam ja i kada započeo pisati? Od proljeća do jeseni, a naročito ljeti, nedjeljom popodne, čim bi se sunce stalo naginjati k zapadu, ja bih se neopazice penjao na ravni vrh brijega, kod ulaza u Rastušje, i tamo nevidljiv bilo kome, među borikama, na travi, stajao ili hodao, ili ležao

nauznak, pa satima zamišljao, sanjario, sve dok se ne bi pokazala zvijezda Večernjača. Nikada me, kasnije, nisu prožimale beskrajne slutnje nečega neiskazanog, slične onima koje su mi srce ispunjavale do dna. Vjerovah da sam pjesnik, za kojega još nitko ne zna, ali će saznati kad žetva moja dozri. (Riječi Dragutina Tadijanovića u Kolumbić, 2005:526)

U svom dugogodišnjem radu nagrađivan je brojnim nagradama: Zmajevom nagradom, Nagradom grada Zagreba, Nagradom Vladimira Nazora, nagradom *Poesie Vivante*, Nagradom Tina Ujevića, plaketom Marko Marulić, Goranovim vijencem, *Diplomom di Merito*, Plaketom grada Zagreba, Nagradom Josipa i Ivana Kozarca, Priznanjem Grada Gospića, Poveljom Jurini jablani, Plaketom Josipa Pupačića te Maslinovim vijencem u Selcima na Braču 2001.

Dobio je i visoka društvena i državna priznanja: Orden rada sa zlatnim vijencem, Orden zasluga za narod, Orden Republike sa zlatni vijencem, Red kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom, Red Danice Hrvatske s likom Marka Marulića i brojna druga priznanja,

Njemu u čast, u nekoliko osnovnih škola se pod pokroviteljstvom Hrvatskoga sabora, Ministarstva znanosti i obrazovanja te Školske knjige tradicionalno obilježavaju Dani Dragutina Tadijanovića. Osim toga, prema njegovoj želji, svake se godine iz njegove zaklade dodjeljuje nagrada koja nosi njegovo ime najznačajnijem hrvatskom pjesniku po pjesničkoj zbirci te za dvoje najboljih studenata kroatistike Ličko – senjske i Brodsko – posavske županije.

Slavonskom Brodu je u naslijeđe ostavljena cjelokupna ostavština Dragutina Tadijanovića iz njegovog zagrebačkog stana na adresi Gajeva 2 te je prevezena i izložena u prostoru Spomen-doma Dragutina Tadijanovića, u Starčevićевой 8.

Zbog njegove bogate lirike koja je neizostavno jedna od čvrstih točaka hrvatske književnosti dvadesetog stoljeća, Dragutin Tadijanović velikan je hrvatske književnosti, a svojim životom i djelom legenda je hrvatskoga pjesništva.

4. INTEGRIRANO POUČAVANJE

Krajem 19. stoljeća stručnjaci su došli do novih spoznaja o dječjem učenju i poučavanju te su na temelju tih spoznaja odlučili kreirati nove pristupe poučavanja, a jedan od pristupa je **integrirano poučavanje**. Integrirano poučavanje definira se *kao planiranje i organiziranje poučavanja u kojem se međusobno povezuju različite discipline, područja i predmeti, s ciljem postizanja dubokog razumijevanja određenog sadržaja i istodobnog ovladavanja vještinama čitalačke, matematičke, prirodoslovne, računalne i umjetničke pismenosti, kao i vještinama kritičkog i kreativnog mišljenja.* (Čudina-Obradović i Brajković, 2009:23)

Jedan od predstavnika ideje o integriranom poučavanju u osnovnim školama je američki pedagog **Herbert Kohl**. Kohl smatra da u školama ne bi trebali postojati nastavni predmeti, nego da znanja trebaju biti formirana kao teme koje u učenicima bude interes, o kojima aktivno istražuju i o njima uče osobnim iskustvom, opažanjem, promatranjem, slušanjem. Prema Vran (2017), Bognar i Matijević navode da je upravo potreba da učenici (djeca) postanu aktivni sudionici procesa učenja začetak integriranog poučavanja te da način rada treba polaziti od interesa djece.

Naglasak je na onom obliku poučavanja koji je najprikladniji za rad u osnovnoj školi, koji se najlakše može kombinirati s tradicionalnim oblicima nastave. To obuhvaća ukidanje jasno određenih prostora, pružanje slobodnog izbora aktivnosti, prilagodljiv režim rada, učenici sami rade na vlastitom stjecanju znanja otkrivajući samostalno činjenice o prirodi i svijetu oko sebe, usavršavaju vještine pisanja, čitanja, govorenja, ali i vještine mišljenja, zaključivanja, povezivanja, imaju osjećaj sigurnosti, atmosfera je vedra i emocionalna, postoji smislenost učenja, imaju mogućnost samostalnog izbora, raznolikost okruženja za učenje, bogatstvo materijala, suradnja, povratna informacija o rezultatima rada itd.

Iako je postizanje idealnih uvjeta za primjenu integriranog poučavanja u našoj zemlji samo težnja kojoj se polako približavamo, moguće je ostvariti preduvjete za primjenu kombinacijom tradicionalnog i integriranog poučavanja. Najvažniji od svih preduvjeta dobrog i osmišljenog integriranog poučavanja jest dobar, motiviran i suveren učitelj koji će svojim vještinama, dobrim planiranjem i poznavanjem sposobnosti i specifičnosti svakog učenika postići da učenici samostalno dolaze do zaključaka. (Čudina – Obradović, Brajković, 2009)

Učenik, odnosno dijete, postavlja se u središte poučavanja te se promiče samostalno, aktivno i istraživačko učenje povezano s učenikovom okolinom i stvarnim životom. Najveće

slabosti tradicionalne nastave su pasivnost učenika i učenje činjenica napamet. Školski teoretičari složili su se da učenička znanja moraju biti usvajana putem osobnog iskustva, opažanjem i slušanjem. Učenici teško pamte i primjenjuju izolirana znanja, nepovezana i podijeljena u *zasebne ladice*. (Vran, 2017) Integrirano poučavanje omogućava djeci da uče na njima prirodan način, promatrajući iz različitih aspekata i da doživljavaju svim osjetilima, a time se postiže cjelovitost. Čudina-Obradović i Brajković dokazuju da su znanja usvojena aktivnim sudjelovanjem u stvaranju vlastitih spoznaja trajnija i primjenjiva u svakodnevnom životu.

Prema Daniels i Bizars (iz Čudina-Obradović, Brajković, 2009:13), u praksi integriranog poučavanja pokušavaju se ostvariti konstruktivistička načela nadopunjuju i isprepliću, a to su: individualiziranost, iskustvenost, društvenost, cjelovitost, demokratičnost, reflektivnost, izazovnost, kognitivnost, autentičnost, razvojnost.

Postoje različiti oblici integriranog poučavanja, a Čudina-Obradović i Brajković (2009) ističu sljedeća tri: *korelacija, tematsko poučavanja, projekt*. Neovisno o tome koji oblik odaberemo, važno je definirati jasan cilj i oko njega planirati sadržaje i aktivnosti. U nastavku će biti opisane posebnosti svakog oblika kako bi ih lakše bilo prepoznati i razlikovati.

4.1. Oblici integriranog poučavanja

4.1.1. Korelacija

Korelacija je najjednostavniji oblik integriranog poučavanja jer ima vrlo mali stupanj cjelovitosti poučavanja. On se vrlo često javlja i u tradicionalnoj nastavi i to u slučajevima kada se neki pojam koristi u više područja, primjerice pojam *ritam* koji se javlja i u glazbenom, plesnom, likovnom i govornom području.

Primjenom korelacije u nastavi izlazi se iz tradicionalne frontalne nastave koja je usmjerena na sadržaj te se težište premješta na nastavu usmjerenu na učenika, što omogućuje učenicima shvaćanje primjene stečenoga znanja u svakodnevnome životu.

U provođenju korelacije unutar razredne nastave, značajnu ulogu imaju učitelji. Od njih se očekuje spremnost za prepoznavanje potreba učenika za povezivanjem određenih tema među predmetima. (Matijašević, Matijašević, 2020)

Učitelj se korelacijom služi i kada se sadržaji jednog predmeta koriste kao nadopuna za sadržaje drugog predmeta, odnosno isti pojmovi ili pojave se spominju, opisuju ili primjenjuju u dvama ili više predmeta (primjerice, učeći o čovjeku, pitaju se što se još razvija – biljke, životinje itd.).

4.1.2. Tematsko poučavanje

Oblik poučavanja koji je za razrednu nastavu najprikladniji je tematsko poučavanje. To je oblik integriranog poučavanja u kojem se samostalno i aktivno učenje organizira oko jedne središnje teme te se o nekom problemu, pojavi ili pojmu uči interdisciplinarno, odnosno s više aspekata. (Čudina – Obradović, Brajković, 2009). U tematskom poučavanju izbor središnje teme čvrsto se oslanja na nacionalne ciljeve i njezine granice njima su određene.

Učenici s više aspekata promatraju i usvajaju pojave i probleme. Cilj je da učenici usvajaju znanja i vještine istražujući i stječući činjenična znanja. Učitelj treba balansirati između onog propisanog nacionalnim zahtjevima (nacionalnim kurikulumom, nastavnim planom i programom) i učeničkih interesa. Središnja tema treba proizlaziti iz dva ili više predmeta, a u temu najprije integriramo ciljeve učenja dok sadržaj može odstupati od propisanog dokle god se ostvaruju ciljevi.

4.1.3. Projekt

Premda vrlo sličan tematskom poučavanju, projekt ima neka svojstva po kojima je specifičan. Ovdje je posebno izražena aktivnost učenika, suradničko učenje i kreativnost. Učenje se temelji na stvaranju, izvedbi i uvijek završava nekim proizvodom/produktom.

Obično se planira za određeno vremensko razdoblje, a može varirati od jednog tjedna pa do cijelog polugodišta. U projektu djeca imaju najviše slobode jer u potpunosti ostvaruju vlastite interese i imaju mogućnost inicijative. Projekt je iz tih razloga najviša razina integriranog poučavanja. U tijeku projekta učenici uče kako učiti, otkrivati, kako postavljati pitanja i tražiti na njih odgovore. Projekt je akcija.

Poučavanje projektom najslobodniji je oblik nastave koji je u potpunosti usmjeren na djetetove interese. Učenik se bavi proučavanjem nekog problema, pitanja ili teme po vlastitom

izboru i uživa u otkrivanju novih saznanja. Slobodan je od ograničenja programa i nacionalnih zahtjeva. (Čudina-Obradović, Brajković, 2009)

Projekti uvijek završava nekim proizvodom ili uratkom, poput stranica teksta koji predstavljaju opis ili sažetak rada i rezultata, slikovnica ili rukopis knjige, maketa, karta, nacrt, scenografija, pjesma, mjuzikl, predstava i slično. Prikazivanjem završnih rezultata projekta, otvaraju se učiteljima prilike da kod učenika potiču ostvarenje ciljeva, potiče se samopoštovanje, samopouzdanje, osjećaj ponosa na vlastiti rad i zalaganje, motivacija za daljnji rad, potiče se znatiželja, upornost i osjećaj kompetencije.

5. KORACI I POSTUPCI U PLANIRANJU I PROVEDBI INTEGRIRANOG DANA

Integrirani dan je dan kad se određena tema obrađuje u svim nastavnim predmetima kroz pjevanje, čitanje, igre, vježbe, izradu plakata, rad na računalu itd. Povezanost posebno dolazi do izražaja kada se sadržaji prožimaju. To je oblik nastave u kojoj učenici promatraju rad svojih prijatelja i kroz suradničke aktivnosti te zajedničke rasprave dolaze do rezultata i proizvoda. Karakterizira ga dinamična izmjena oblika i metoda rada.

Pripremanje integriranog dana složenije je od pripreme uobičajene nastave. Prema Kurtović (2016), elementi pripreme su: sadržajna, metodička i osobna priprema, priprema zadataka za učenike te priprema prostora, opreme i medija.

Prema Vran (2017), Kolak navodi da je planiranje integriranog dana drugačije od planiranja tradicionalne nastave. Za razliku od tradicionalne nastave koja je strogo podijeljena na predmete i ograničena na trajanje sata od 45 minuta, integrirana nastava zahtijeva odmicanje od tradicionalnog, stoga bi se učitelji koji tek počinju se integriranim poučavanjem trebali držati načela postupnosti. To znači da bi trebali prvo pokušati planirati središnju temu za jedan ili dva školska sata, a tek kada to uspješno svladaju početi s planiranjem za jedan cijeli školski dan, a postupno se mogu upustiti i u projekte u trajanju od jednog tjedna pa sve do mjesečnog integriranja. Trajanje provedbe središnje teme treba prilagoditi interesima učenika, što znači da učitelj može skratiti trajanje poučavanja središnje teme ako zadovolji interese djece ranije od planiranog ili produljiti ako se zanimanje učenika za temu poveća.

Dostupna literatura navodi nekoliko koraka koje učitelji razredne nastave mogu pratiti pri planiranju i provedbi integriranog poučavanja.

Čudina-Obradović i Brajković (2009) navode da je prvi korak u integriranom poučavanju izbor središnje teme koja mora biti utemeljena na nacionalnim zahtjevima i općim ciljevima kurikuluma, ali i na interesima, potrebama i iskustvu učenika.

Sljedeći korak je razrada daljnjeg plana istraživanja tako što se učitelj trudi saznati što više podataka o središnjoj temi proučavanjem internetskih stranica, članaka, knjiga, enciklopedija, razgovora s kolegama i slično.

Zatim, učitelj treba razmotriti kako će zadanom središnjom temom ostvariti ciljeve i zadaće nastavnoga predmeta. Kako ističu Čudina-Obradović i Brajković (2009), ciljevi moraju biti

jasno definirani, određujući točno koje činjenično znanje će biti usvojeno, koje vještine uvježbane, koji viši misaoni procesi i koji odgojni ciljevi postignuti.

Učitelj potom treba izraditi plan mogućih primjerenih aktivnosti koje će dovesti do ostvarenja ciljeva koji su prethodno određeni, planirati i skupiti materijale i sredstva poput priručnika i knjiga, slikovnica, enciklopedija, članaka i slično.

Zadnji, ali ne manje važan korak nakon provedenog integriranog dana jesu prezentacija i evaluacija rezultata rada. Prezentacija rezultata može se predstaviti proizvodom ili uratkom učenika, izložbom, zajedničkom knjigom ili albumom, filmom, člankom, dramatizacijom i dr. Kakav god oblik prezentacije bio, on pruža učenicima uvid u razvoj vlastitog mišljenja, uvid u sposobnosti koje su razvili, jačaju samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi.

Postoji još nekoliko preduvjeta za provođenje uspješnog integriranog dana, a to su:

Atmosfera: poželjno je da je atmosfera vesela i opuštena, a obavezno mora biti sigurna. Ako su sadržaji motivirajući i zanimljivi učenicima može se očekivati ugodna i poticajna atmosfera.

Komunikacija: učitelj treba dati jasne upute što očekuje od učenika i koji će biti njihovi zadaci. Isto tako treba poticati na toleranciju i aktivno slušanje – svatko ima pravo izreći svoje mišljenje.

Prostor za rad: s obzirom na to da je nastavna situacija izmijenjena treba prilagoditi i raspored klupa. Po mogućnosti ostaviti negdje slobodnog prostora za igre, projekcije, zajedničke razgovore i analize.

Pribor i materijal: potrebno je pripremiti i prikupiti sva nastavna sredstva i pomagala koja će učenicima zatrebati ili ih uputiti gdje mogu pronaći ista. Ona moraju biti prilagođena učeniku, ali nikako ne smiju odvlačiti pažnju sa zadataka.

Suradnja s roditeljima: ukoliko je riječ o projektu, izložbi ili nekoj zajedničkoj aktivnosti u koju možemo uključiti roditelje, svakako to trebamo učiniti. Roditelje posebno raduje kada su uključeni u odgojno-obrazovni proces te rado prihvaćaju takav oblik suradnje.

6. INTEGRIRANI DAN: POVIJESNE OSOBE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

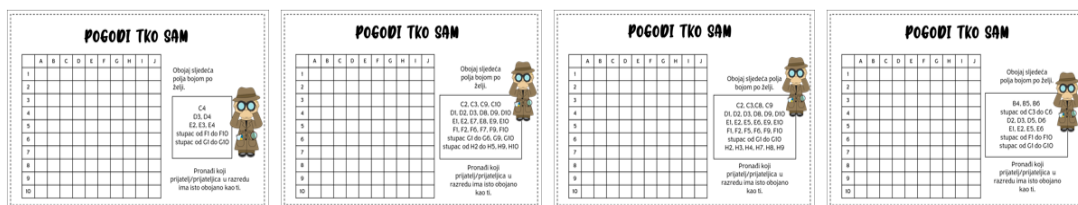
Ono što nastavu integriranog poučavanja čini posebnom jest organizacija aktivnosti učenika kroz nastavne situacije različitog trajanja. Tako se odstupa od predmetno-satnog sustava. Zbog nepostojanja predmetne organizacije, nastavni proces odvija se po manjim etapama, tzv. nastavnim situacijama ili koracima koji se nadovezuju jedna na drugu, a vrijeme u takvom obliku rada samo je okvirno. Tako se integrirana nastava može odvijati tijekom nekoliko školskih sati, cijeli nastavni dan ili tjedan, a učiteljevo planiranje najvažnije je za uspješno izvođenje integrirane nastave. (Skupnjak, 2009)

Integrirani dan proveden je na temu *Povijesne osobe Brodsko – posavske županije* u kombinaciji 3. i 4. razreda Osnovne škole „Vladimir Nazor“, Područna škola Donja Bebrina, pod vodstvom učiteljice Ive Grubišić. Detaljna priprema s ciljevima, ishodima te tematskom mrežom nalazi se u prilogu 1, a u nastavku su ukratko predstavljene provedene aktivnosti. Aktivnosti su provedene tijekom jednog nastavnoga dana. Krajnji rezultat integriranog dana jest knjižica koja predstavlja *Instagram profil* osobe Brodsko-posavske županije. U prilogu 2 nalaze se nastavni listići za sve četiri povijesne osobe.

1. AKTIVNOST – *Pogodi tko sam*

Aktivnost kojom se učenici razvrstavaju u parove/grupe. Svaki učenik dobit će nastavni listić *Pogodi tko sam*. (Slika 2.) Listiće im dijelim nasumičnim redoslijedom. Na listiću se nalazi kvadratna mreža, a s desne strane su upute. Učenik treba obojiti polja kvadratne mreže prema uputama. Ukoliko pravilno oboji, dobit će broj (mogućnosti su 1, 2, 3 i 4). Po dva učenika imat će isti broj i tri učenika će imati isti broj. Na taj način učenici formiraju parove i trojke.

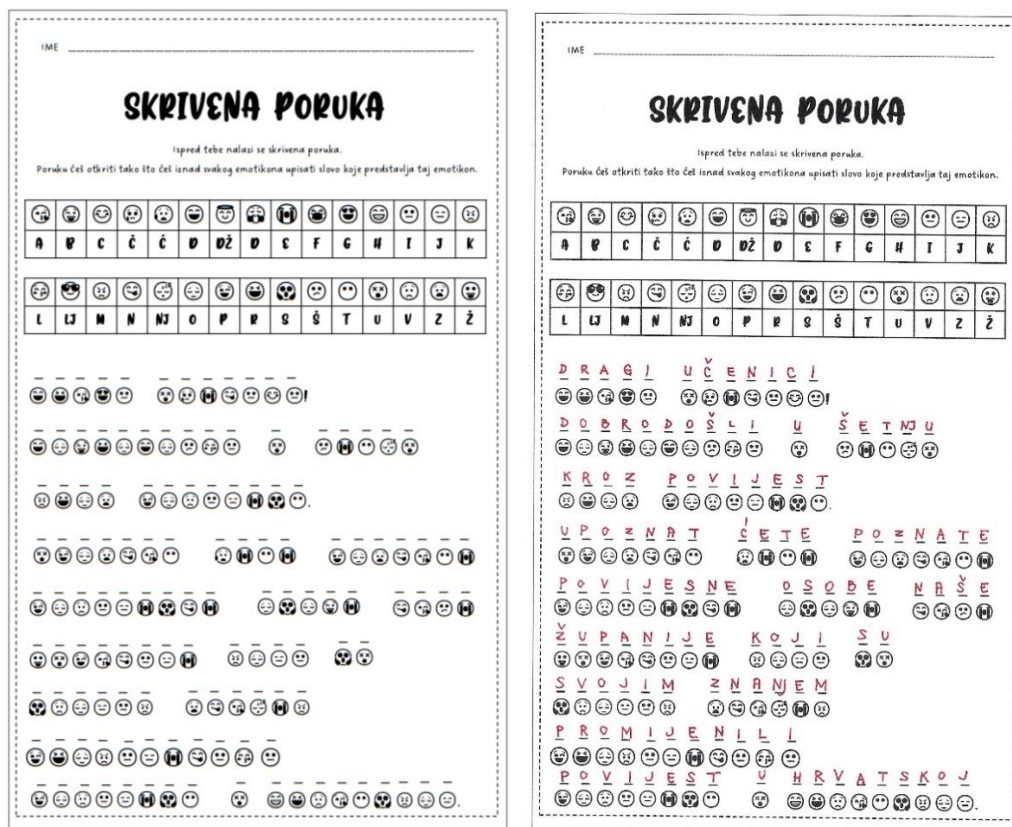
Nakon što se rasporede, na stolu se za njih nalaze četiri mape. Svaka mapa ima svoj broj pa će parovi i trojke uzeti mapu s onim brojem koji su dobili bojanjem kvadratne mreže. Unutar mape nalaze se aktivnosti za sljedeću aktivnost.

Slika 2. Nastavni listići *Pogodi tko sam*

2. AKTIVNOST – *Skrivena poruka*

Učenici iz mape vade nastavni listić *Skrivena poruka*. (Slika 3.) Na listiću se nalazi niz emotikona, a svakom je emotikonu pridruženo jedno slovo abecede. Učenici trebaju otkriti koja se poruka krije u slijedu emotikona koristeći tablicu emotikona i pridruženih slova. Rješenje listića je: *Dragi učenici! Dobrodošli u šetnju kroz povijest. Upoznat ćete povijesne osobe naše županije koji su svojim znanjem promijenili povijest u Hrvatskoj.*

Slika 3. Nastavni listić *Skrivena poruka*

3. AKTIVNOST – Prepoznaj moje lice

Učenci će u paru dobiti kvadratnu mrežu. U svako polje kvadratne mreže bit će upisan broj. Taj broj predstavlja će rješenje zadatka, ali će ujedno biti i važan u životu neke povijesne osobe. Ispod broja u polju bit će upisano što taj broj predstavlja u životu te povijesne osobe. Učenci će rješavati zadatke množenja, dijeljenja, zbrajanja i oduzimanja te zadatke s računanjem opsega kvadrata i pravokutnika. (Slika 4.) Na karticama će s jedne strane biti zapisan zadatak, a s druge strane dio slagalice. Nakon što riješe zadatak, učenci stavljaju dio slagalice na polje gdje se nalazi njihovo rješenje. Kada riješe sve zadatke, učenci će složiti slagalicu i dobiti fotografiju lica povijesne ličnosti. Tada tu fotografiju smještaju na *Instagram profil*, knjižicu koji je svaki par dobio u mapi. *Instagram profil* krajnji je produkt integriranoga dana.

Matematička slagalica

Riješite zadatke u bilježnici. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u smetnici. Upišite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim ispunjenjem dobit ćete parčice jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godine rođenja 5715 : 3	Imao je toliko kose i setare 1697 - 1692	Toliko puta preokrenut je sa Nibelinov nagrada za književnost 9809 - 9808
Prije je pisao epine u toliku godinu 4946 - 4935	Te godine objeio prvi pjesmu 961 - 2	Te godine dobio je nagradu Vladimira Haasa za životno djelo 246 : 8
Godine smrti 589 + 1418	Za život objeio je pjesmu 1500 : 3	Te godine objeio je pjesmu prvog knjige pjesama 7724 : 4

Matematička slagalica

Riješite zadatke u bilježnici. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u smetnici. Upišite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim ispunjenjem dobit ćete parčice jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godine rođenja 9370 : 5	Te godine napisao je prvi knjiški roman sa djeca 7652 : 4	Te je godine objeio svoju prvu zbirku 951 - 2
Godine smrti 8040 - 6102	Te godine sačinio je najnoviji film, jedini od poznatih, njema. djelo 671 : 3	Te je godine postala članicom akademije abakadabje 1074 + 963
Broj djece 9869 - 9862	Toliko je puta preokrenut sa Nibelinov nagrada 5875 - 5871	Te je godine objeio prvu pjesmu u njema. jeziku 1505 + 386

Matematička slagalica

Riješite zadatke u bilježnici. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u smetnici. Upišite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim ispunjenjem dobit ćete parčice jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godine rođenja 3832 : 2	Imao je toliko godina kada je postao pisatelj 9523 - 9519	Te godine prvo objavio prvi roman Slavonac 646 : 3
Godine smrti 4004 - 2002	Imao ... godine kad je napisao svoju prvu pjesmu 7156 - 7136	Te godine je godine postala članicom akademije pjesnikarstva 3209 - 3207
Godine kada je dobio prvu primbalu 1566 + 368	Te godine dobio je nagradu na međunar. festivalu 500 - 4	Te je godine objeio prvu pjesmu na festivalu slavonski 484 - 4

Matematička slagalica

Riješite zadatke u bilježnici. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u smetnici. Upišite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim ispunjenjem dobit ćete parčice jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godine rođenja 5649 : 3	Te godine postao redatelj i scenarist prvog hrvatskog filma 4591 - 2657	Te godine dobio je nagradu za životno djelo 488 - 4
Godine smrti 218 : 9	Te godine objeio prvu pjesmu 8543 - 8527	Nagradu je ... osvojio prije Ervana Ninkom 5287 - 5284
Te se godine spise na hrvatski jezik prvi hrvatski roman 1514 + 367	Broj djece koje je objeio na festivalu slavonski 792 : 6	Te godine postao član Akademije hrvatske za književnost i jezikoslovnost 328 + 1632

Slika 4. Matematička slagalica

4. AKTIVNOST – KWL tablica

U ovoj aktivnosti učenci će u paru čitati životopise značajnih osoba Brodsko-posavske županije. Prije čitanja ispunjavaju dva stupca tablice. Prvi stupac je *što znam*, u njega će učenci napisati sve što znaju o osobi koju su dobili, dakle sve informacije koje su im od prije poznate. Nakon toga u stupac *želim znati* upisuju što bi željeli saznati o osobi koju su dobili. Nakon što su ispunili ta dva stupca, kreću s čitanjem teksta (Slika 5.) te na kraju ispunjavaju i treći stupac KWL tablice *što sam naučio*. U taj stupac upisuju sve ono što su naučili, smatraju važnim i žele zapamtiti. Svaki par predstavlja ostatku razreda svoju tablicu i najvažnije informacije o dobivenoj povijesno osobi Brodsko-posavske županije.

<p>U veljači 1916. godine u Brodu na Savi (današnji Slavonski Brod) rođena je Mia Ćorak. Otac joj je bio Milan Ćorak cijenjeni ljekarnik, a majka Hedviga Palme-Ćorak. Mia se baletom počela baviti vrlo rano, u dobi od četiri godine u baletnom studiju zagrebačkog kazališta. Pohađala je i glazbenu školu Muzičke akademije gdje je pet godina učila klavir kao glavni predmet. S dvanaest godina odlazi na usavršavanje u Beč, tamo uči klasični balet.</p> <p>Svoj prvi javni nastup Mia je imala sa samo šest godina, 1919. godine, na pozornici HNK u Zagrebu u operi <i>Madame Butterfly</i>. Nakon toga postaje dio repertoara zagrebačkog baleta, a 1928. godine i solistica. Tim nastupima stekla je naklonost publike te se odvažila prirediti samostalno <i>Plesno veče Mie Ćorak</i>, 1928. godine u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda. Od 1928. do 1933. godine, kao solistica baleta HNK, postiže najveći uspjeh plešući ulogu Princeze u baletu <i>Žar-ptica</i>. Od 1933. godine prekinula je angažman u zagrebačkom kazalištu te karijeru nastavila izvođeci samostalne koncerte i gostovanja.</p> <p>Do 1936. godine izvela je osam samostalnih plesnih koncerata. Osim što je plesala bila je i njihov koreograf i kostimograf. Repertoar tih koncerata sastojao se od klasičnih i modernih baletnih točaka. Godine 1936. nastupila je na prvom Međunarodnom plesnom natjecanju organiziranom u okviru Olimpijskih igara u Berlinu, gdje je osvojila prvu nagradu izvođeci devet plesova. Od tog nastupa svom je imenu dodala nastavak <i>Slavenska</i> i od tada nastupa pod tim prezimenom.</p> <p>Mia je, otkad je napustila scenu 1963. godine, živjela u Americi gdje je i preminula u listopadu 2002. godine. Što se tiče njenog traga u povijesti, on je zaista svjetskog razmjera, čime svjedoči činjenica da je uvrštena u deset najvećih svjetskih balerina svih vremena.</p> <p>Od 2003. godine u Slavonskom Brodu se organiziraju Dani plesa Mije Ćorak Slavenske njoj u čast, gdje nastupaju hrvatski nacionalni baletni ansambli, razne plesne skupine, održavaju se plesne radionice i dr.</p>		
Mia Ćorak Slavenska		
ŠTO ZNAMO?	ŠTO ŽELIM SAZNATI?	ŠTO SMO NAUČILI?

Slika 5. Primjer jedne KWL tablice

5. AKTIVNOST – Obiteljsko stablo

Učenici dobivaju prazan predložak obiteljskog stabla svoje povijesne osobe. (Slika 7.) Zatim slijedi još jedno čitanje životopisa, a ovaj puta učenici tijekom čitanja moraju popuniti obiteljsko stablo. Iz životopisa iščitavaju podatke o obitelji povijesne osobe i upisuju imena članova obitelji na obiteljsko stablo.

**Obiteljsko stablo
Ivane Brlić-Mažuranić**

Po predlošku za obiteljsko stablo, napravite obiteljsko stablo Ivane Brlić-Mažuranić.

Predložak za izradu obiteljskog stabla Ivane Brlić - Mažuranić

Ivana Mažuranić bila je kći Vladimira Mažuranića i Henriette Mažuranić. Udala se za Vatroslava Brlića. Ivana i Vatroslav bili su roditelji sedmero djece: kćeri Nade, Zore, Zdenke i Neve te sinova Nikole, Ive i Vladimira.

Imala je dva brata, Božidara i Želimira i sestru Aleksandru. Roditelji Vladimira Mažuranića bili su poznati ban pučanin Ivan Mažuranić (Ivanin djed) i majka Aleksandra (Ivanina baka).

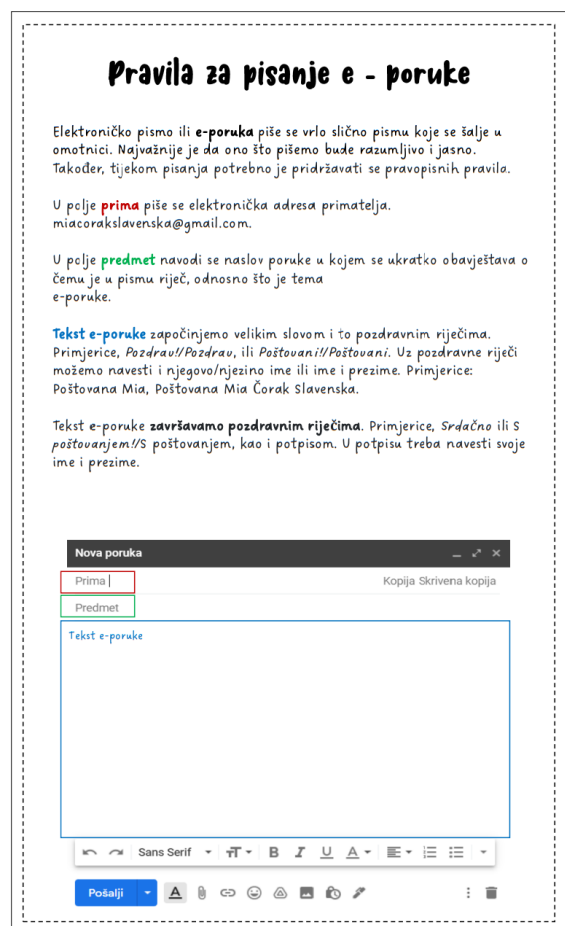
Slika 7. Obiteljsko stablo Ivane Brlić Mažuranić

6. AKTIVNOST – U naglascima priče

Učenici će ovisno o povijesnoj osobi koju su dobili morati napisati različite kratke tekstove. Par koji je dobio Tadijanovića mora razvrstati vrste riječi iz njegove pjesme te sami moraju napisati jednu pjesmu. Par sa životopisom Ivane Brlić Mažuranić mora napisati kratku obavijest o održavanju manifestacije *Dani Ivane Brlić Mažuranić*. Za pomoć dobivaju podsjetnik s pravilima za pisanje obavijesti. Par koji je izvukao Ivana Meštrovića mora napisati pozivnicu za izložbu njegovih djela. I na kraju, par koji je dobio Miju Čorak Slavensku mora joj napisati e-poruku povodom njene pobjede na Međunarodnoj olimpijadi u Berlinu. Oni također dobiju pomoć sa dijelovima koje e-poruka uključuje. (Slika 8. i Slika 9.)

Slika 8. E-poruka Miji Čorak Slavenskoj

Slika 9. Pravila za pisanje e-poruka

Sve listiće i proizvode učenici lijepo u knjižicu koju su dobili te kreiraju potpun *Instagram profil* povijesne osobe Brodsko-posavske županije. U prilogima (Prilog 2.) nalaze se nastavni listići za sve četiri povijesne osobe koji su korišteni tijekom integriranog dana.

7. ZAKLJUČAK

Nastavni predmet Priroda i društvo prvi se put javlja u 18. stoljeću te je sastavni dio nastavnog plana i programa osnovne škole u Republici Hrvatskoj. Poseban doprinos u nastavi domovinske povijesti ostavio je S. Basariček koji je isticao važnost istraživanja povijesti zavičaja i povezivanje iste sa širokom narodnom povijesti. (De Zan, 2005) Tijekom nastave prirode i društva u mlađim se razredima spoznaju povijesni sadržaji nepotpuno, za razliku od starijih razreda u kojima se izvodi sustavna nastava povijesti.

Od povijesnih sadržaja u nastavi prirode i društva uče o vremenu (dan, doba dana, odnos jučer, danas, sutra, tjedan, dani u tjednu i godišnja doba), vremenskoj crti (desetljeća, stoljeća, tisućljeća), mjerenju trajanja vremena (jedinica za vrijeme – sat). Spoznaju sadržaje o prošlosti domovine Hrvatske te se obrađuju različite prigodne teme (blagdani, obljetnice), povijesne slike i razvojne teme (razvojno promatraju neku pojavu određujući vrijeme i prilike u kojima je nastala, prikazati etape razvoja, upoznati suvremeno stanje te predvidjeti daljnji razvoj).

Analizirajući udžbenike od prvog do četvrtog razreda, uočeno je da se mali broj nastavnih tema i jedinica odnosi na povijesne teme. Malim dijelom obrada povijesnih tema provodi se tek u trećem razredu u nastavnoj cjelini *Snalaženje u vremenu*. Nešto je veća pojava povijesnih tema u četvrtom razredu, u sklopu nastavnih cjelina *Naša domovina Republika Hrvatska, Prošlost domovine Hrvatske* i *Hrvatska u europskom okružju*. Stoga je razlog zašto je odabrana kombinacija trećeg i četvrtog razreda za provedbu integriranog dana vrlo jasna.

U radu su predstavljeni životopisi poznatih osoba Brodsko-posavske županije koji su s Brodom bili povezani svojim životom, radom ili društvenim djelovanjem. Kriterij izbora povijesnih osoba obrađenih u sklopu integriranog dana namjeran je jer se djela autora javljaju u nastavnim cjelinama i temama u svim predmetima od prvog do četvrtog razreda. Znamenite osobe Brodsko-posavske županije koje su detaljno opisane u radu i s kojima su učenici bili upoznati jesu Ivana Brlić Mažuranić, Dragutin Tadijanović, Mia Čorak Slavenska i Ivan Meštrović. Različitim aktivnostima koje su provedene taj dan, učenici su utvrdili svoje dotadašnje znanje o povijesnim osobama, ali naučili i puno novih informacija.

LITERATURA

I Knjiga

- (1) Čudina-Obradović, M., Brajković, S. (2009). *Integrirano poučavanje*. Zagreb. Biblioteka Korak po korak.
- (2) De Zan, I. (2005). *Metodika nastave prirode i društva*. Zagreb. Školska knjiga.
- (3) Đurinović, M., Podkovac, Z. (2004). *Mia Čorak Slavenska*. Slavonski Brod. Naklada MD.
- (4) Kečkemet, D. (1983). *Ivan Meštrović*. Beograd. Nolit.
- (5) Kolumbić, Š. (2005). Dragutin Tadijanović – stota obljetnica života i rada: *Hrvatski je meni kruh i sol*. U D. Jelčić (ur.), *Zbornik radova o Dragutinu Tadijanoviću 1991 – 2007* (121-122). Zagreb: Školska knjiga.
- (6) Narodne novine. (2019). *Kurikulum nastavnog predmeta priroda i društvo za osnovne škole*. Zagreb. Narodne novine d.d. 7/2019
- (7) Pavić, V. (1990). Lirika Dragutina Tadijanovića. U I. Frangeš (ur.), *Zbornik radova o Dragutinu Tadijanoviću 1980 – 1990* (17-33). Zagreb: Mladost.
- (8) Pelikan, M. (1996). Temeljac hrvatske poezije: Dragutin Tadijanović: *Djela 1-5*, Matica hrvatska, Zagreb, 1996. U D. Jelčić (ur.), *Zbornik radova o Dragutinu Tadijanoviću 1991 – 2007* (121-122). Zagreb: Školska knjiga.
- (9) Puh, N. (2009). *Integrirani danu u razrednoj nastavi: priručnik za učitelje*. Zagreb. Školska knjiga.
- (10) Schwendemann, S. (2013). *Mia Čorak Slavenska – mjesta i putovi*. Slavonski Brod. Posavska Hrvatska.
- (11) Skupnjak, D.(2009). Integrirana nastava – prijedlog integracije u početnoj nastavi matematike. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 150,(2/2009), 260-270.
- (12) Zima, D. (2001). *Ivana Brlić Mažuranić*. Zagreb. Zavod za znanost o književnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

II Znanstveni i stručni članci u časopisima

- (1) Matijašević, B., Matijašević, P. (2020). Korelacija i integracija nastave prirode i društva s tjelesnom i zdravstvenom kulturom. *Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 3 (3/2020). 5-12.

III Mrežno dostupni radovi

- (1) Bukovac, M. (2018). *Povijesni i geografski sadržaji u nastavi prirode i društva*. Repozitorij Sveučilište Juraja Dobrile u Puli. Pribavljeno 10.7.2022. sa <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A2459/datastream/PDF/view>
- (2) Kurtović, D. (2016). *Integrirani dani u razrednoj nastavi*. Pribavljeno 11.7.2022. sa http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/a/ae/Integrirani_dani_u_razrednoj_nastavi.pdf
- (3) Vran, T. (2017). *Integrirano poučavanje u razrednoj nastavi*. Pribavljeno 11.7.2022. sa <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8794/1/Vran-diplomski.pdf>
- (4) Glavić, M. (2016). *Pjesme djetinjstva u djelu Dragutina Tadijanovića*. Pribavljeno 15.7.2022. sa <https://repozitorij.foozos.hr/islandora/object/foozos%3A1001/datastream/PDF/view>

PRILOZI

Prilog 1. Priprema za integrirani dan

Naslov središnje teme	Povijesne osobe Brodsko-posavske županije
Razred	3. i 4. razred (kombinacija)
Planirano trajanje rada	1 dan

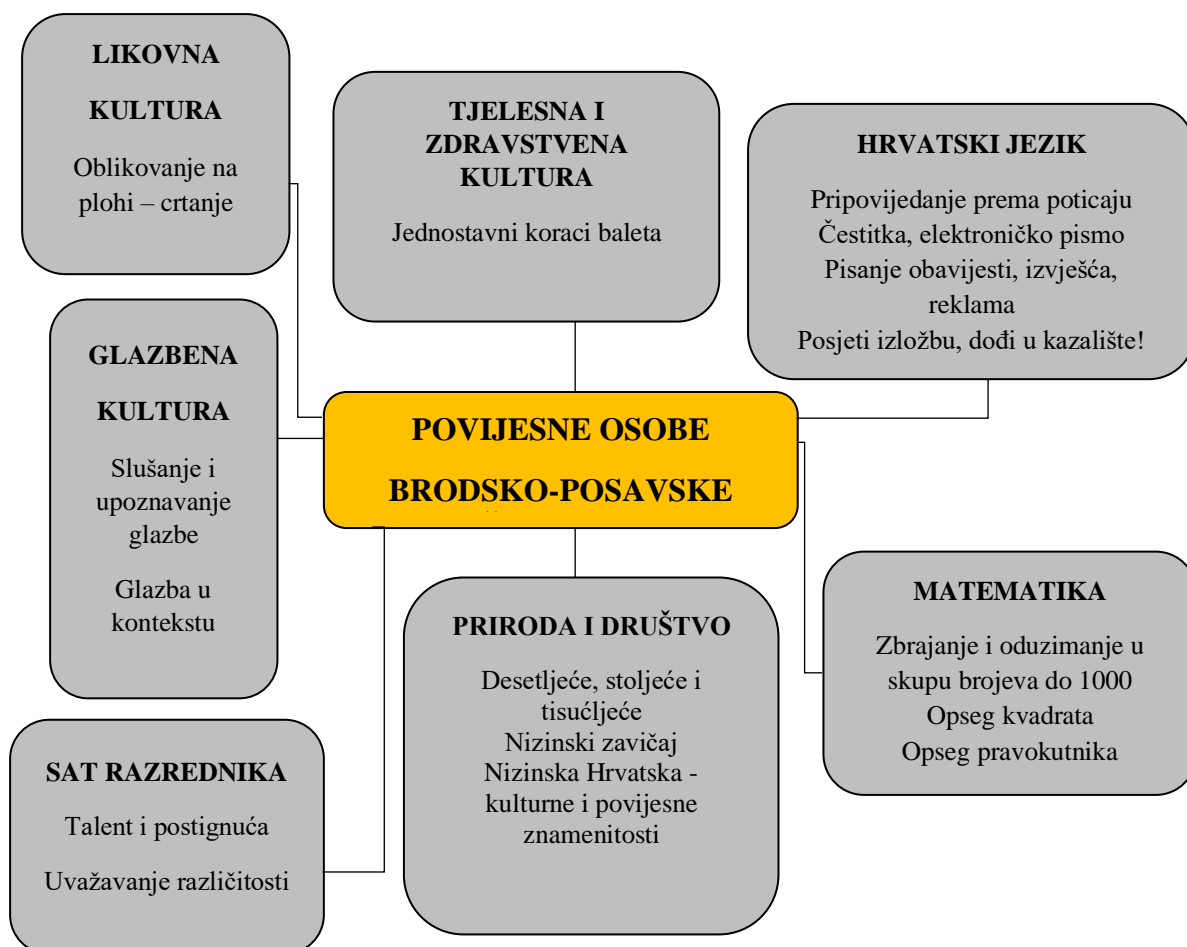
ODGOJNO – OBRAZOVNI ISHODI	<p>MATEMATIKA MAT OŠ A.3.2. Zbraja i oduzima u skupu prirodnih brojeva do 1000. MAT OŠ A.3.4. Pisano množi i dijeli prirodne brojeve do 1000 jednoznamenkastim brojem. MAT OŠ A.3.5. Izvodi više računskih operacija. MAT OŠ D.3.3. Određuje opseg likova.</p> <p>HRVATSKI JEZIK OŠ HJ A.3.3. Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu. OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom. OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom. OŠ HJ A.4.4. Učenik piše tekstove prema jednostavnoj strukturi.</p> <p>PRIRODA I DRUŠTVO PID OŠ B.3.3. Učenik se snalazi u promjenama i odnosima tijekom vremenskih ciklusa te analizira povezanost vremenskih ciklusa s događajima i važnim osobama u zavičaju. PID OŠ C.3.1. Učenik raspravlja o ulozi, utjecaju i važnosti zavičajnoga okružja u razvoju identiteta te utjecaju pojedinca na očuvanje baštine. PID OŠ B.4.3. Učenik se snalazi u promjenama i odnosima u vremenu te pripovijeda povijesnu priču o prošlim događajima i o značajnim osobama iz zavičaja i/ili Republike Hrvatske.</p> <p>LIKOVNA KULTURA LK OŠ A.3.1. Učenik likovnim vizualni izražavanjem interpretira različite sadržaje. LK OŠ A.3.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju. LK OŠ B.3.1. Učenik povezuje likovno i vizualno umjetničko djelo s osobnim doživljajem, likovnim jezikom i tematskim sadržajem.</p>
---------------------------------------	--

ŠTO ŽELIMO POSTIĆI OBRADOM SREDIŠNJE TEME (odgojno-obrazovni ciljevi):

Učenik treba usvojiti sljedeće činjenično znanje:	<ul style="list-style-type: none"> - imenovati povijesne osobne Brodsko-posavske županije, - povezati povijesne osobe i njihov utjecaj na područje književnosti, likovne umjetnosti i plesa - nabrojati važna djela i postignuća iz života povijesnih osoba BPŽ, - smjestiti povijesnu osobu u odgovarajuće stoljeće/desetljeće, - razlikovati različite književne vrste – pjesmu, roman, bajku.
Učenik treba postići usvajanje i/ili automatizaciju sljedećih vještina:	<ul style="list-style-type: none"> - točno zbrajati i oduzimati u skupu brojeva do 1000, - izračunavati opseg pravokutnika i kvadrata, - pisati kraće obavijesti, e-poruku, pjesmu, - čitati životopise i izdvajati bitne informacije, - smještati podatke u obiteljsko stablo.
Tijekom učenja učenik treba usvojiti sljedeće odgojne ciljeve:	<ul style="list-style-type: none"> - razvijati kreativnost, - surađivati i uvažavati tuđa mišljenja i ideje, - razvijati samoinicijativnost, - razvijati upornost, - ostvarivati dobru komunikaciju s drugima, - razvijati pozitivnu sliku o sebi - kritički promišljati.

TEMATSKA MREŽA (shematski prikaz plana)

(planirana integracija, koji predmeti, provjera usklađenosti plana s ciljevima)

AKTIVNOSTI

Ulazim u razred i pozdravljam učenike.

Kako bismo stvorili ugodnu atmosferu za rad s učenicima provodim ledolomac – *Ples s balonima*.

Opis aktivnosti:

Učenici u parovima plešu na *Labude jezero* pridržavajući balon koji im je dan svojim čelima. Moraju se gibati. Kojem paru balon padne, ispada iz igre. Pobjednik je onaj par koji najdulje ostane plesati.

1. AKTIVNOST – POGODI TKO SAM

Samostalni rad. Koristi se nazivom *stupac, polje*. Prema uputama boji polja kvadratne mreže. Aktivnost kojom se učenici razvrstavaju u parove/skupine.

Opis aktivnosti:

Svaki učenik dobit će radni listić *Pogodi tko sam*. Na listiću se nalazi kvadratna mreža te upute sa strane. Učenik treba obojiti polja kvadratne mreže prema uputama. Ukoliko pravilno slijedi upute, dobit će broj (mogućnosti su 1, 2, 3, i 4). Po dva učenika imat će isti broj, dok će troje učenika imati isti. Učenici koji imaju isti broj formiraju par, tj. trojku. Na stolu se nalaze četiri mape. Svaka mapa ima svoj broj pa će parovi i trojka uzeti onu mapu na kojoj piše broj kojeg su obojili. Unutar mape nalaze se upute za sljedeću aktivnost.

2. AKTIVNOST – SKRIVENA PORUKA

Rad u paru/grupi. Povezuje grafičku strukturu teksta i sadržaj te provjerava pravopisnu točnost i slovopisnu čitkost.

Opis aktivnosti:

Unutar svake mape nalazi se radni listić *Skrivena poruka*. Na listiću se nalazi niz emotikona. Svakom emotikonu pridruženo je jedno slovo abecede. Učenici trebaju otkriti koja se poruka krije u slijedu emotikona koristeći se tablicom emotikona u kojoj je prikazano koje slovo je pridruženo kojem emotikonu. *Skrivena poruka glasi: Dragi učenici! Dobrodošli u šetnju kroz povijest. Upoznat ćete poznate povijesne osobe naše županije koji su svojim znanjem promijenili povijest u Hrvatskoj.*

3. AKTIVNOST - PREPOZNAJ MOJE LICE

Rad u paru/grupi. Zbraja i oduzima u skupu prirodnih brojeva do 1000. Izračunava opseg pravokutnika i kvadrata.

Opis aktivnosti:

Učenici će u paru dobiti kvadratnu mrežu. U svako polje kvadratne mreže bit će upisan broj. Taj broj predstavljat će rješenje zadatka, ali će ujedno biti i važan u životu neke povijesne ličnosti. Ispod broja u polju bit će upisano i što taj broj predstavlja iz života povijesne osobe. Učenici će rješavati zadatke množenja, dijeljenja, zbrajanja i oduzimanja te zadatke s računanjem opsega pravokutnika i kvadrata. Na karticama će s jedne strane biti zapisan zadatak, a s druge strane dio slagalice. Nakon što riješe zadatak, učenici stavljaju dio slagalice na polje gdje se nalazi njihovo rješenje. Kada riješe sve zadatke učenici će dobiti fotografiju lica povijesne ličnosti i tada tu fotografiju smještaju na Instagram profil, knjižicu koju dobije svaki par.

4. AKTIVNOST – STVARAJMO!

Individualan rad. Učenik opisuje i uspoređuje svoj likovni ili vizualni rad i radove drugih učenika te opisuje vlastiti doživljaj stvaranja. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

Opis aktivnosti:

Četiri su motiva koji učenici trebaju nacrtati crtačkom tehnikom ugljen, ovisno o tome koju povijesnu osobu obrađuju. Podsjećam učenike na crtanje ugljenom. Grupa koja ima Ivanu Brlić Mažuranić za motiv ima *Malika Tintilinića*, grupa koja ima Dragutina Tadijanovića ima *klas žita*, grupa koja ima Miju Čorak Slavensku *baletne cipelice* i grupa koja ima Ivana Meštrovića *skicu za autoportret*.

5. AKTIVNOST – KWL TABLICA

Rad u paru/grupi. Čita tekst, izdvaja bitno, povezuje ranije usvojena znanja s novim podacima i informacijama.

Opis aktivnosti:

Učenici će u paru čitati životopise značajnih osoba Brodsko – posavske županije. Prije čitanja ispunjavaju dva stupca tablice. Prvi stupac je *što znam*. U njega će napisati sve što znaju o osobi koju su dobili, dakle sve informacije koje su im od prije poznate. Nakon toga u stupac *želim znati* upisuju što bi željeli saznati o osobi koju su dobili. Nakon što su ispunili dva stupca tablice kreću s čitanjem teksta te na kraju ispunjavaju i treći stupac tablice, *što sam naučio*. U njega će upisati sve ono što su naučili, a smatraju važnim. Svaki par predstavlja ostatku razreda svoju tablicu i najvažnije informacije o povijesnoj ličnosti.

6. AKTIVNOST – UČIMO PLESATI BALET / PONAVLJANJE GLAZBENIH SASTAVNICA

Individualan rad. Prepoznaje i izvodi ritmičke i plesne strukture u jednostavnim koreografijama.

Opis aktivnosti:

Učenici su postavljeni u prostor učionice i uče osnovne baletne korake uz vodstvo učiteljice. U pozadini se čuje glazba – *Labuđe jezero*, Petra Iljiča Čajkovskog.

Dok učenici uče plesati balet, ponavljamo glazbene sastavnice skladbe – tempo, ugođaj, dinamika, izvođači.

7. AKTIVNOST – OBITELJSKO STABLO

Rad u paru/grupi. Snažni se u tekstu te podatke točno smješta u obiteljsko stablo.

Opis aktivnosti:

Učenici dobivaju prazan predložak obiteljskog stabla svoje povijesne osobe. Zatim slijedi još jedno čitanje životopisa, a ovaj puta učenici tijekom čitanja moraju popuniti obiteljsko stablo. Iz životopisa iščitavaju podatke o obitelji povijesne osobe i upisuju imena članova obitelji na obiteljsko stablo.

8. AKTIVNOST - U NAGLASCIMA PRIČE

Rad u paru/grupi. Piše pjesmu, kraću obavijest, e-poruku.

Opis aktivnosti:

Učenici će ovisno o povijesnoj osobi koju su dobili morati napisati različite kratke tekstove. Par koji je dobio Tadijanovića mora razvrstati vrste riječi iz njegove pjesme te sami moraju napisati jednu pjesmu. Par sa životopisom Ivane Brlić – Mažuranić mora napisati kratku obavijest o održavanju manifestacije *Dani Ivane Brlić – Mažuranić*. Za pomoć dobivaju podsjetnik s pravilima za pisanje obavijesti. Par koji je izvukao Ivana Meštrovića mora napisati pozivnicu za izložbu njegovih djela. I na kraju, par koji je dobio Miju Čorak Slavensku mora joj napisati e-poruku povodom njene pobjede na Međunarodnoj olimpijadi u Berlinu. Oni također dobiju pomoć sa dijelovima koje e-poruka uključuje.

Prilog 2. Radni listići koji su korišteni tijekom integriranog dana

NASTAVNI LISTIĆI ZA INTEGRIRANI DAN

Integrirani dan iz prirode i društva: Povijesne osobe Brodsko-posavske županije

1. aktivnost – Pogodi tko sam

POGODI TKO SAM

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Obojaj sljedeća polja bojom po želji.

C4
D3, D4
E2, E3, E4
stupac od F1 do F10
stupac od G1 do G10

Pronađi koji prijatelj/prijateljica u razredu ima isto obojano kao ti.

POGODI TKO SAM

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Obojaj sljedeća polja bojom po želji.

C2, C3, C9, C10
D1, D2, D3, D8, D9, D10
E1, E2, E7, E8, E9, E10
F1, F2, F6, F7, F9, F10
stupac G1 do G6, G9, G10
stupac od H2 do H5, H9, H10

Pronađi koji prijatelj/prijateljica u razredu ima isto obojano kao ti.

POGODI TKO SAM

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Obojaj sljedeća polja bojom po želji.

C2, C3, C8, C9
D1, D2, D3, D8, D9, D10
E1, E2, E5, E6, E9, E10
F1, F2, F5, F6, F9, F10
stupac od G1 do G10
H2, H3, H4, H7, H8, H9

Pronađi koji prijatelj/prijateljica u razredu ima isto obojano kao ti.

POGODI TKO SAM

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Obojaj sljedeća polja bojom po želji.

B4, B5, B6
stupac od C3 do C6
D2, D3, D5, D6
E1, E2, E5, E6
stupac od F1 do F10
stupac od G1 do G10

Pronađi koji prijatelj/prijateljica u razredu ima isto obojano kao ti.

2. aktivnost – Skrivena poruka

IME _____

SKRIVENA PORUKA

Ispred tebe nalazi se skrivena poruka.
Poruku ćeš otkriti tako što ćeš iznad svakog emotikona upisati slovo koje predstavlja taj emotikon.

A	B	C	Č	Ć	D	DŽ	Đ	E	F	G	H	I	J	K

L	LJ	M	N	NJ	O	P	Đ	S	Š	T	U	V	Z	Ž	

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

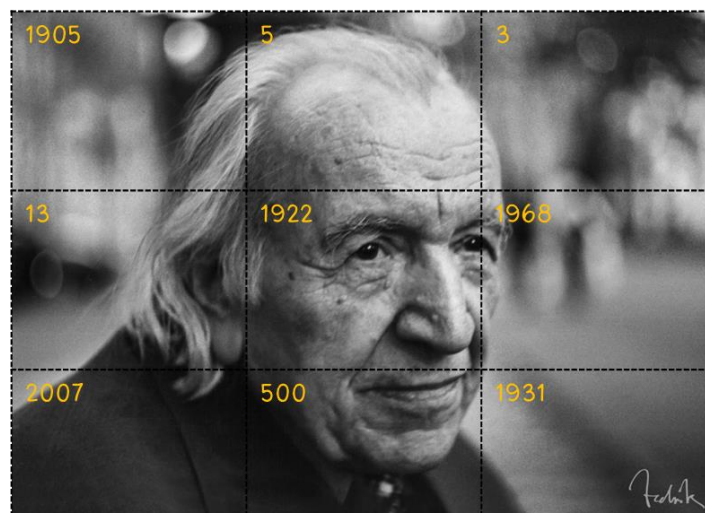
3. aktivnost – Prepoznaj moje lice

Matematička slagalica

Riješite zadatke u bilježnicu. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u omočnici. Lijepite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim lijepljenjem dobit ćete portret jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godina rođenja $5715 : 3$	Imao je toliko brace i sestara $1697 - 1692$	Toliko puta predložen je za Nobelovu nagradu za književnost $9689 - 9686$
Poceo je pisati pjesme s toliko godina $4948 - 4935$	Te je godine objavio prvu pjesmu $961 \cdot 2$	Te godine dobio je nagradu Vladimir Nazor za životno djelo $246 \cdot 8$
Godina smrti $589 + 1418$	Za života objavio je preko ____ pjesama $1500 : 3$	Te godine objavio je svoju prvu knjigu pjesama $7724 : 4$

1905	5	3
13	1922	1968
2007	500	1931

Matematička slagalica

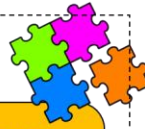
Riješite zadatke u bilježnicu. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u omotnici. Lijepite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim lijepljenjem dobit ćete portret jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godina rođenja 9370 : 5	Te godine napisala je prvi hrvatski roman za djecu 7652 : 4	Te je godine objavila svoju prvu zbirku 951 · 2
Godina smrti 8040 - 6102	Te godine izašao animirani film jednog od poznatih njenih djela 671 · 3	Te je godine postala članicom tadašnje akademije 1074 + 863
Broj djece 9869 - 9862	Toliko je puta predložena za Nobelovu nagradu 5875 - 5871	Te se godine pokreće manifestacija u njenu čast 1585 + 386

1874	1913	1902
1938	2013	1937
7	4	1971

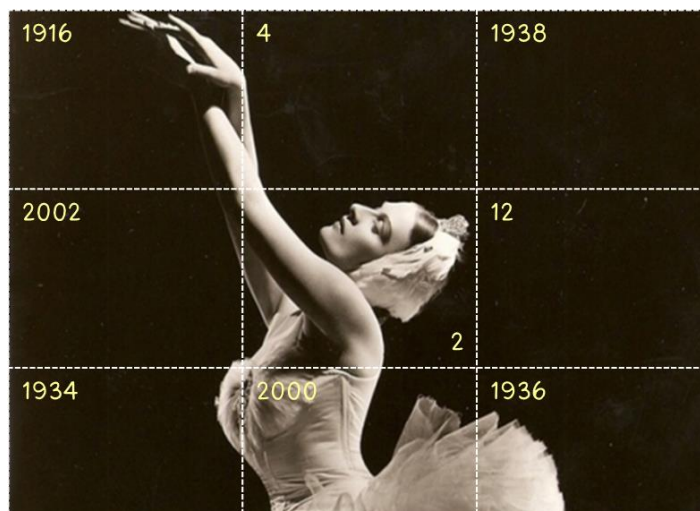
Matematička slagalica

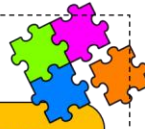
Riješite zadatke u bilježnicu. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u omotnici. Lijepite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim lijepljenjem dobit ćete portret jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godina rođenja $3832 : 2$	Imala je toliko godina kada je počela plesati $9523 - 9519$	Te godine počinje nastupati pod imenom <i>Slavenska</i> $646 \cdot 3$
Godina smrti $4004 - 2002$	Svake ___ godine održava se Međunarodno plesno natjecanje njoj u čast $7138 - 7136$	S toliko je godina počela izvoditi samostalne programe $5229 - 5217$
Godina kada je debitirala kao primbalerina $1566 + 368$	Te godine dobila je medalju Nižinski $500 \cdot 4$	Te je godine osvojila prvu nagradu na Plesnoj olimpijadi $484 \cdot 4$

1916	4	1938
2002	2	12
1934	2000	1936

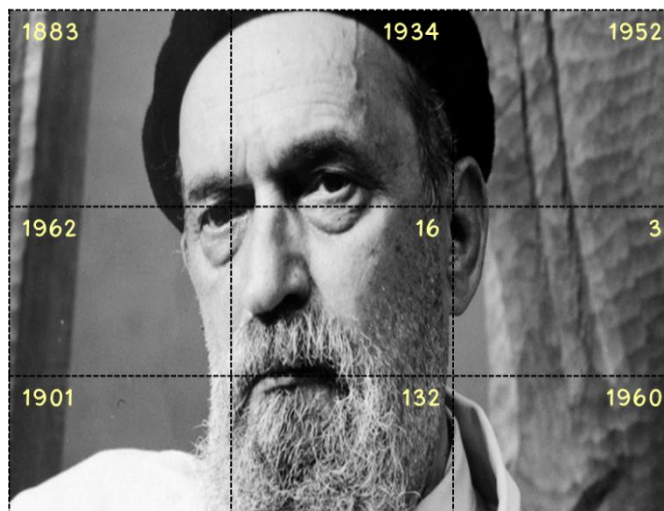
Matematička slagalica

Riješite zadatke u bilježnicu. Rezultat svakog zadatka je na dijelovima slagalice koji se nalaze u omotnici. Lijepite ih na donju tablicu nakon što riješite sve zadatke. Pravilnim lijepljenjem dobit ćete portret jedne poznate povijesne osobe iz Slavonskog Broda.

Godina rođenja $5649 : 3$	Te godine postaje redoviti član Akademije znanosti i umjetnosti $4591 - 2657$	Te godine darovao je Hrvatskoj svu svoju imovinu u Splitu i Zagrebu $488 \cdot 4$
Godina smrti $218 \cdot 9$	S toliko godina imao je svoju prvu izložbu $8543 - 8527$	Napravio je ___ velika kipa Grguru Ninskom $5287 - 5284$
Te se godine upisao na bečku Akademiju likovnih umjetnosti $1514 + 387$	Broj djela koje je izložio na svojoj najpoznatijoj izložbi u Americi $792 : 6$	Te godine postaje član Američke akademije za umjetnost i književnost $328 + 1632$

1883	1934	1952
1962	16	3
1901	132	1960

4. aktivnost – KWL tablica

Ivana Brlić Mažuranić		
ŠTO ZNAMO?	ŠTO ŽELIMO SAZNATI?	ŠTO SMO NAUČILI?

Ivana Brlić-Mažuranić rodila se 18. travnja 1874. godine u gradu Ogulinu okružena članovima vrlo poznate obitelji. Brojna obitelj Mažuranić aktivno je sudjelovala u stvaranju modernoga društva: otac Vladimir bio je istaknuti državni odvjetnik, Ivanina baka Aleksandra bila je sestra pisca Dimitrija Demetra, Ivanin djed bio je veliki Ivan Mažuranić, političar, hrvatski ban, pisac i pjesnik.

Odrastajući u takvu okruženju Ivana je još kao djevojčica pokazivala strast za čitanjem, a uz podršku svojih slavni i utjecajnih rođaka stekla je izvrsnu naobrazbu (školovala se privatno), među ostalim i u **poznavanju stranih jezika**. Ivana je pričala čak 5 jezika, njemački, engleski, ruski, francuski i naravno, hrvatski. Njena djela prevedena su na sve važnije svjetske jezike.

Ivana provodi mladenačku dob između života u gradu, dugih ljetovanja na varaždinskome brijegu te putovanja u Ogulin i Novi Vinodolski, zavičajni kraj Mažuranića. U tim idiličnim krajolicima i netakutoj prirodi začeta je njezina želja da se posveti pisanju. Najveći utjecaj na Ivanu imao je njezin slavni djed Ivan Mažuranić, ali i rođak Fran Mažuranić, koji je tada već bio poznati pjesnik. Prema njegovu savjetu Ivana je počela pisati dnevnik ispunjavajući stranice dojmovima i razmišljanjima, ali i izražavajući ljubav prema umjetnosti. Ivana se 1892. u 18. godini, prema želji svojih roditelja, udaje za odvjetnika i političara Vatroslava Brlića i seli u Brod na Savi (danas Slavonski Brod).

Pisanje svojih djevojačkih dnevnika zamjenjuje pisanjem pisama majci. Potpuno se posvećuje obitelji te postaje prije svega supruga i majka, domaćica i odgojiteljica. Ivana svoju **prvu zbirku *Valjani i nevaljani*** objavljuje 1902. u vlastitoj nakladi. 1913. svjetlo dana ugledale su ***Čudnovate zgrade šegrta Hlapića***, čime je Ivana definitivno skrenula pozornost na sebe kao pisca. Pravi uspjeh uslijedio je 1916. s objavom ***Priča iz davnine***, inspiriranima slavenskom mitologijom.

Ivanu Brlić Mažuranić nazivali su **hrvatskim Andersenom**, dvaput je kandidirana za Nobelovu nagradu za književnost a njezine ***Priče iz davnina***, jedno su od najprevođenijih djela hrvatske književnosti.

Dragutin Tadijanović		
ŠTO ZNAMO?	ŠTO ŽELIMO SAZNATI?	ŠTO SMO NAUČILI?

Dragutin Tadijanović rodio se u mjestu Rastušje pokraj Slavenskog Broda 1905. godine. Osnovnu školu pohađao je u selu pored svoga rodnog mjesta, u Podvinju, a u gimnaziju je išao u Slavonski Brod. Živio je u brodskom samostanu, gdje je kao učenik petog razreda gimnazije, počeo pisati pjesme. Svoje daljnje obrazovanje nastavlja u Zagrebu na Gospodarsko-šumarskom fakultetu, gdje je nakon upisa vrlo brzo prešao na Filozofski fakultet. **Tadija**, kako su ga zvali od milja, bio je najmiljeniji hrvatski pjesnik koji je cijeli svoj životni vijek utkao u svoja djela.

Pjesme je počeo pisati već sa samo trinaest godina, a prvu je objavio u srednjoj školi. Tada je koristio pseudonim (lažno, drugo ime) **Margan Tadeon**. Svoje ime počeo je koristiti 1930. godine kada je objavio *Pjesmu mom srcu*. Objavio je oko 500 pjesama u četrdesetak zbirki. Njegove najpoznatije pjesničke zbirke su: *Sunce nad oranicama*, *Lirika*, *Pepeo srca*, *Srebrne svirale*, *Dani djetinjstva*, *Prsten*, *Svjetiljka ljubavi*, *Kruh svagdanji*, *Sunce nad oranicama* i mnoge druge. Za svoj je književni rad nagrađen brojnim nagradama, među kojima je i nagrada Vladimir Nazor za životno djelo 1969. godine.

Pored fakulteta treba spomenuti i njegov radni vijek koji se odnosio na posao urednika službenog lista *Narodne novine*, zatim je neko vrijeme radio kao nastavnik na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Neko vrijeme bio je ravnatelj instituta za književnost i to sve do svog umirovljenja.

U Slavenskom Brodu postoji zbirka Tadijanović, u Galeriji umjetnina grada Slavenskoga Broda. U njoj se nalazi cjelokupna ostavština iz stana u Zagrebu u kojem je živio Dragutin Tadijanović. Cijela zbirka prevezena je i ostavljena u naslijeđe gradu Slavenskom Brodu. Ostavština broji do 6000 knjiga, 450 umjetnina, bogati arhiv i razne druge spise.

Dragutin Tadijanović hrvatski je pjesnik koji je najdulje živio. Imao je čak 102 godine kad je umro! Preminuo je u Zagrebu 2007. godine.

Mia Ćorak Slavenska		
ŠTO ZNAMO?	ŠTO ŹELIM SAZNATI?	ŠTO SMO NAUĀILI?

U veljaĉi 1916. godine u Brodu na Savi (današnji Slavonski Brod) rođena je Mia Ćorak. Otac joj je bio Milan Ćorak cijenjeni ljekarnik, a majka Hedviga Palme-Ćorak. Mia se baletom poĉela baviti vrlo rano, u dobi od ĉetiri godine u baletnom studiju zagrebaĉkog kazališta. Pohađala je i glazbenu školu Muziĉke akademije gdje je pet godina uĉila klavir kao glavni predmet. S dvanaest godina odlazi na usavršavanje u Beĉ, tamo uĉi klasiĉni balet.

Svoj prvi javni nastup Mia je imala sa samo šest godina, 1919. godine, na pozornici HNK u Zagrebu u operi *Madame Butterfly*. Nakon toga postaje dio repertoara zagrebaĉkog baleta, a 1928. godine i solistica. Tim nastupima stekla je naklonost publike te se odvaŹila prirediti samostalno *Plesno veĉe Mie Ćorak*, 1928. godine u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda. Od 1928. do 1933. godine, kao solistica baleta HNK, postiŹe najveći uspjeh plešući ulogu Princeze u baletu *Źar-ptica*. Od 1933. godine prekinula je angaŹman u zagrebaĉkom kazalištu te karijeru nastavila izvođeći samostalne koncerte i gostovanja.

Do 1936. godine izvela je osam samostalnih plesnih koncerata. Osim što je plesala bila je i njihov koreograf i kostimograf. Repertoar tih koncerata sastojao se od klasiĉnih i modernih baletnih toĉaka. Godine 1936. nastupila je na prvom Međunarodnom plesnom natjecanju organiziranom u okviru Olimpijskih igara u Berlinu, gdje je osvojila prvu nagradu izvođeći devet plesova. Od tog nastupa svom je imenu dodala nastavak *Slavenska* i od tada nastupa pod tim prezimenom.

Mia je, otkad je napustila scenu 1963. godine, Źivjela u Americi gdje je i preminula u listopadu 2002. godine. Što se tiĉe njenog traga u povijesti, on je zaista svjetskog razmjera, ĉime svjedoĉi ĉinjenica da je uvrštena u **deset najvećih svjetskih balerina svih vremena**.

Od 2003. godine u Slavonskom Brodu se organiziraju Dani plesa Mije Ćorak Slavenske njoj u ĉast, gdje nastupaju hrvatski nacionalni baletni ansambli, razne plesne skupine, odrŹavaju se plesne radionice i dr.

Ivan Meštrović		
ŠTO ZNAMO?	ŠTO ŽELIM SAZNATI?	ŠTO SMO NAUČILI?

Ivan Meštrović hrvatski je kipar, književnik i arhitekt. Najistaknutiji je kipar hrvatske moderne skulpture. Rodio se u Vrpolju pored Slavenskog Broda, 1883. godine, a umro je 1962. godine. Djetinjstvo je proveo u Dalmaciji u selu Otavice odakle i potječe. Još kao dijete slušao je povijesne balade, narodne pjesme i epsku poeziju dok je u polju čuvao ovce.

Njegov talent prepoznat je kada je imao samo šesnaest godina. Kamenorezac iz Splita, majstor Pavao Bilinić prepoznao ga je i uzeo ga za šegrtu te se tako školovao u njegovoj klesarskoj radionici. Volio je promatrati znamenitosti grada Splita, a tako se razvijao njegov talent. Malo nakon toga, jedan bečki vlasnik rudnika odlučio je pomoći Ivanu pri školovanju pa financirao njegov odlazak u Beč na školovanje. Tada je morao u kratkom roku naučiti njemački i prilagoditi se na novi život u novoj zemlji. No, usprkos svemu, uspio je završiti studij. Nakon Splita, školovanje je nastavio u Bečkoj akademiji likovnih umjetnosti, nakon što ga Zagrebačka obrtna škola nije primila jer je bio prestar. No, taj argument nije značio Bečkoj akademiji likovnih umjetnosti, koja je ipak bila puno važnija i značajnija ustanova. Kad je tek došao u Beč, morao je pazirati godinu dana jer nije znao jezik. No ubrzo je uspješno savladao jezik te se uspio prilagoditi novoj sredini. Uzor mu je bio profesor Otto Wagner.

Prvu izložbu priredio je već 1905. godine u Beču. Ubrzo je njegov rad prepoznat te je počeo dovoljno zarađivati kako bi mogao sudjelovati na međunarodnim izložbama. Putovao je uvijek sa svojom suprugom Ružom Klein.

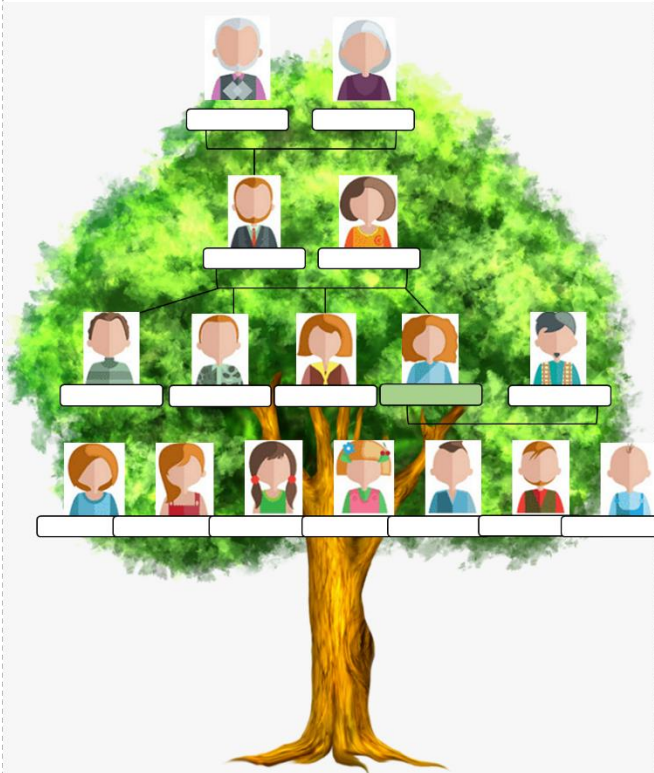
1952. godine hrvatskom je narodu poklonio Atelijer Meštrović u Zagrebu, Galeriju i Kaštelet u Splitu te obiteljsku grobnicu, odnosno crkvicu Presvetog Otkupitelja u Otavicama gdje je i pokopan prema svojoj želji.

1972. godine u Vrpolju je otvorena Spomen galerija Ivan Meštrović s četrdesetak njegovih djela.

5. aktivnost – Obiteljsko stablo

Obiteljsko stablo Ivane Brlić-Mažuranić

Po predlošku za obiteljsko stablo, napravite obiteljsko stablo Ivane Brlić-Mažuranić.

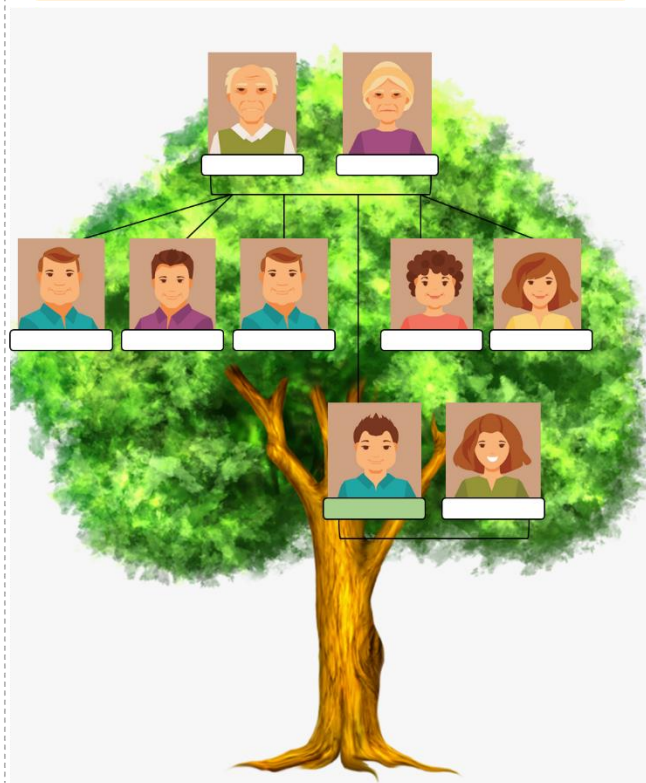
Predložak za izradu obiteljskog stabla Ivane Brlić - Mažuranić

Ivana Mažuranić bila je kći Vladimira Mažuranića i Henriette Mažuranić. Udala se za Vatroslava Brlića. Ivana i Vatroslav bili su roditelji sedmero djece: kćeri Nade, Zore, Zdenke i Neve te sinova Nikole, Ive i Vladimira.

Imala je dva brata, Božidara i Želimira i sestru Aleksandru. Roditelji Vladimira Mažuranića bili su poznati ban pučanin Ivan Mažuranić (Ivanin djed) i majka Aleksandra (Ivanina baka).

Obiteljsko stablo Dragutina Tadijanovića

Po predlošku za obiteljsko stablo, napravite obiteljsko stablo Dragutina Tadijanovića.

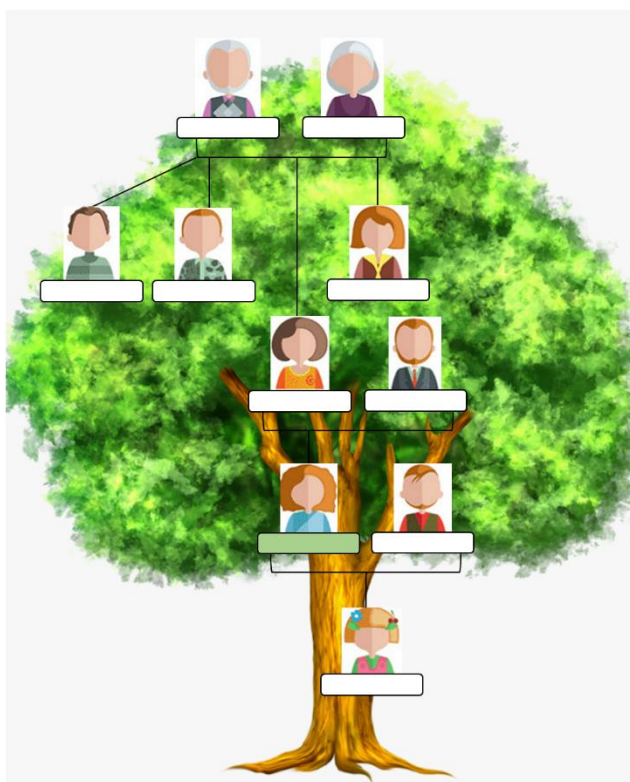
Predložak za izradu obiteljskog stabla Dragutina Tadijanovića

Dragutin Tadijanović bio je sin Emerika i Magdalene Tadijanović. Bio je suprug Jele Tadijanović s kojom nije imao djece.

Imao je tri brata, Đuru, Antuna i Juraja te dvije sestre, Franjku i Katu.

Obiteljsko stablo Mije Čorak Slavenske

Po predlošku za obiteljsko stablo, napravite obiteljsko stablo Mije Čorak Slavenske.

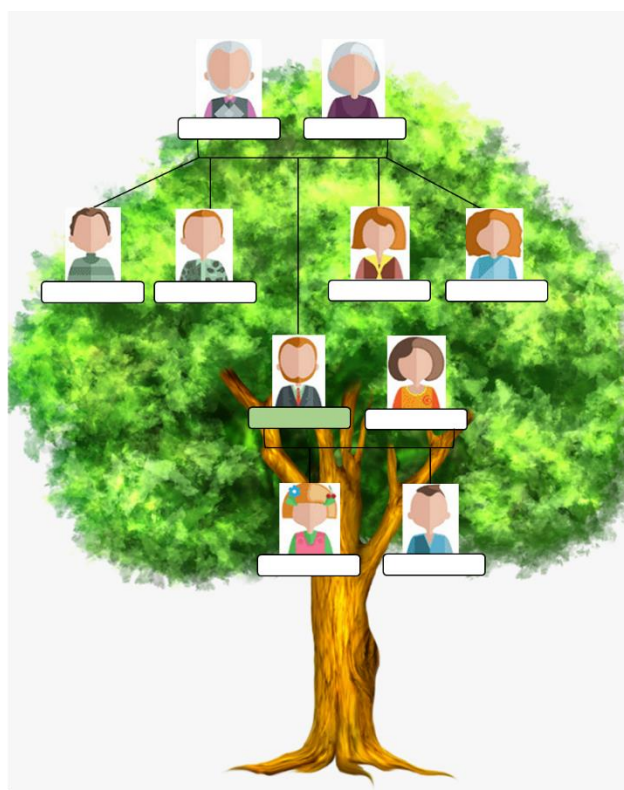
Predložak za izradu obiteljskog stabla Mije Čorak Slavenske

Mia Čorak Slavenska bila je kći Milana i Hedvige Čorak. Nije imala braće i sestara. Udala se za Kurta Neumanna s kojim je imala jednu kćer, Mariu.

Roditelji Hedvige Čorak (Mijini baka i djed) bili su Franjo i Marija Palme. Majka Hedviga imala je braću Franju i Valtera te sestru Doru.

Obiteljsko stablo Ivana Meštrovića

Po predlošku za obiteljsko stablo, napravite obiteljsko stablo Ivana Meštrovića.

Predložak za izradu obiteljskog stabla Ivana Meštrovića

Ivan Meštrović bio je sin Mate i Marte Meštrović. Imao je suprugu Olgu s kojom je imao dvoje djece, Martu i Tvrta.

Imao je dva brata, Petra i Marka i dvije sestre Mandu i Biru.

6. aktivnost – U naglascima priče

Instagram

ivana_brlc_mazuranic

Napišite obavijest da se uskoro u gradu Slavonskom Brodu održava manifestacija *Dani Ivane Brlic Mažuranić*. Prisjetite se što iz obavijesti trebamo saznati. Pazite na gramatička i pravopisna pravila.

ivana_brlc_mazuranic

Pravila za pisanje obavijesti

Obavijest se piše u budućem vremenu.
U njima moramo odgovoriti na pitanja:

TKO (će sudjelovati)?
ŠTO (će se održati)?
KADA (će se održati)?
GDJE (će se održati)?
ZASTO (će se održati)?

Primjer.

U subotu, 25. rujna 2015., od 9 do 14 h, u dvorani za TZK Osnovne škole Antuna Gustava Matoša održati razmjena udžbenika. Pozivamo učenike i roditelje sudjelovati u prodavanju starih udžbenika. Pozivamo vas zato što će se ovi udžbenici koristiti i sljedeće godine.

Primjer.

Dana 17. veljače u 16 sati u sportskoj dvorani održat će se ples pod maskama povodom fašničkih dana za sve učenike naše škole. Najveseliji plesni par bit će nagrađen zdjelom krafni. Ples će završiti u 184 sati.

Instagram

dragutin_tadijanovic

Razvrstaj imenice, glagole i pridjeve iz pjesme *Visoka žuta žita* i zapiši u odgovarajuće stupce ispod pjesme.

VISOKA ŽUTA ŽITA

Kada u rumene zore
 Ili u jasna jutra
 Prolazim
 Poljima rosnim
 Gdje mlad vjetar rjiše teške klasove
 Visokog žutog žita,
 Iznečada stanem;
 I gle!
 Moje srce, od radosti, glasno kuca
 Kao zlatan sat.

Dragutin Tadijanović

dragutin_tadijanovic

IMENICE	GLAGOLI	PRIDJEVI

Instagram

dragutin_tadijanovic

Zamislite da ste na jedan dan Dragutin Tadijanović i prolazite poljem žita, baš poput njega. Odredite naslov pjesme i napišite ju.

dragutin_tadijanovic

Instagram

ivan.mestrovic

1 2 3 4 5

Ispred vas nalaze se fotografije iz života Ivana Meštrovića. Osmislite fotopriču ili fotostrip na temelju fotografija. Što bi trebalo biti prikazano na svakoj fotografiji? Napiši.

ivan.mestrovic

Fotopriča

Fotopriča je priča prikazana nizom fotografija prema redoslijedu događaja s kratkim pratećim tekstom kojim se opisuju slike. Ako uz fotografije uvrstimo tekst u obliku dijaloga, tada fotopriču nazivamo fotostripom.

Instagram

mia.corak.slavenska1

Mia Čorak Slavenska osvojila je prvo mjesto na Međunarodnoj olimpijadi u Berlinu. Napišite e-poruku Miji povodom njene pobjede. Pazite pritom na pravila pisanja e-poruke, kao i na gramatičku i pravopisnu točnost.

Nova poruka

Prima Kopija Skrivena kopija

Predmet

Sans Serif

Pošalji

Pravila za pisanje e - poruke

Elektroničko pismo ili e-poruka piše se vrlo slično pismu koje se šalje u omatnici. Najvažnije je da ono što pišemo bude razumljivo i jasno. Također, tijekom pisanja potrebno je pridržavati se pravopisnih pravila.

U polje **prima** piše se elektronička adresa primatelja. mia.corak.slavenska@gmail.com.

U polje **predmet** navodi se naslov poruke u kojem se ukratko obavještava o čemu je u pismu riječ, odnosno što je tema e-poruke.

Tekst e-poruke započinjemo velikim slovom i to pozdravnim riječima. Primjerice, *Pozdrav! / Pozdrav, ili Poštovani! / Poštovani.* Uz pozdravne riječi možemo navesti i njegovo/njezino ime ili prezime. Primjerice: Poštovana Mia, Poštovana Mia Čorak Slavenska.

Tekst e-poruke završavamo pozdravnim riječima. Primjerice, *Srdačno ili S poštovanjem! / S poštovanjem,* kao i potpisom. U potpisu treba navesti svoje ime i prezime.

Nova poruka

Prima | Kopija Skrivena kopija

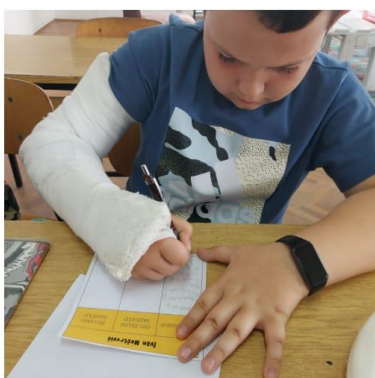
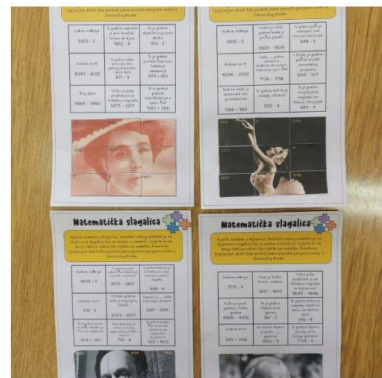
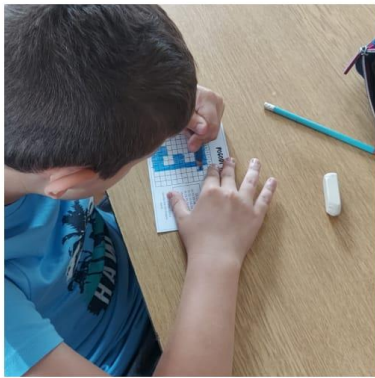
Predmet

Tekst e-poruke

Sans Serif

Pošalji

Prilog 3. Kolaži fotografija s integriranog dana

Prilog 5. Konačni produkt integriranog dana – knjižica Instagram profil

